

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

**Eklesiální rozměr starozákonního slavení
Pesachu
aneb IN a OUT**

Bedřiška Kotmelová

Katedra Starého zákona

Vedoucí práce: Petr Sláma Th.D.

Studijní program: Teologie

Studijní obor: Teologie křesťanských tradic

Praha 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem práce Eklesiální rozměr starozákonních slavení Pesachu napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.
Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 25. 8. 2009

Bedřiška Kotmelová

Anotace

Bakalářská práce Eklesiální rozměr starozákonních slavení Pesachu aneb IN a OUT se zabývá jednak fenoménem vyloučení ve Starém zákoně a pak zejména vyloučením při slavnostech Paschy. Vyloučení se vztahovalo na osoby ve stavu nečistoty, na osoby vyobcované ze společenství a pak je řešena otázka tří skupin, jejichž postavení nebylo jednoznačné; cizinci, ženy a lidé s tělesným postižením. S tím souběžně, především na základě starozákonních textů, se řeší otázky otevřenosti či uzavřenosti izraelské komunity, které se zrcadlily na velikonočních slavnostech.

Klíčová slova

Starý zákon, eklesiální, Pesach, IN a OUT, vyloučení, ženy, cizinci, slavení

Summary

The bachelor's thesis "The Ecclesiastical Dimension of the Old Testament Celebration of Pesach: IN and OUT" explores the phenomenon of exclusion in the Old Testament, in particular the exclusion from the feast of Pesach. The exclusion concerned impure persons and excommunicated persons. Consequently, the question of three groups is discussed whose standing was ambiguous: foreigners, women and physically disabled. Based on the analysis of Old Testament texts, the matter of openness and closeness of the Israeli community is simultaneously analysed, as it is reflected in the Easter feasts.

Keywords

Old Testament, Ecclesiastical, Pesach, IN and OUT, exclusion, women, foreigners, Celebration,

Poděkování

Děkuji Janu Konzalovi za trpělivost, Heleně Mandelové za léta nenápadného doprovázení, Petru Slámovi za povzbuzování a celé své rodině za podporu.

Obsah

1. Úvod
  - 1.1. Zvolené téma práce
  - 1.2. Starý zákon a zvolený přístup
  - 1.3. Technické poznámky
2. Vymezení okruhu práce
  - 2.1. Ekklesia
  - 2.2. Slavení
  - 2.3. IN a OUT
3. In a OUT ve Starém zákoně
  - 3.1. Plně OUT
  - 3.2. Částečně OUT aneb zvláštní sociální skupiny, u kterých se jejich plná účast v komunitě měnila
    - 3.2.1. Ženy
    - 3.2.2. Lidé s tělesným postižením
    - 3.2.3. Cizinci
4. Pesach
  - 4.1. Tabulka s přehledem otázek
  - 4.2. Podrobný rozbor tří slavností Paschy
    - 4.2.1. Exodus 12,1-51
    - 4.2.2. 1. Paralipomenon kap. 30
    - 4.2.3. Ezdráš 6,19-22
5. Závěr

1. Úvod

1. 1. Zvolené téma práce

Téma své bakalářské práce Eklesiální rozměr starozákonních slavení Pesachu aneb IN a OUT jsem zvolila ze dvou hlavních důvodů:

a) Jedním z největších překvapení studia oboru Teologii křesťanských tradic (TKT) bylo pro mne uchvácení Starým zákonem. Jsem velice vděčná Petru Slámovi, že netrval na tom, že musím nutně znát hebrejštinu. Práce by určitě pak mohla být více „košer“, ale nevznikla by, protože jsem zatím neměla kapacitu se tento jazyk učit.

b) V průběhu studia na TKT jsem stála u zrodu dvou komunitních center občanského sdružení Berkat zaměřených na integraci cizinců. Mimo jiné v Berkatu nyní běží několikaletý projekt slavení svátků napříč kulturami, kde jsou teoretické vstupy k jednotlivým svátkům i samotná slavnost s tradičními pokrmy a čtením textů.¹ V současné době připravuji rozšíření služeb jedné místní knihovny o komunitní služby. Téma eklesiologie, kterou lze chápat nejen jako příslušnost k církvi, ale obecně také jako příslušnost k nějaké komunitě nebo i shromáždění na veřejném místě, s těmito projekty velice souvisí. V naší dost xenofobně orientované společnosti, navíc se silně ateistickým pozadím, přináší práce s migranty ze zemí, kde je náboženství velice zásadní složkou života, mnoho otázek. Předpokládala jsem, že díky této práci si doplním část teoretického vzdělání v této oblasti.

Nemohu ani vzhledem k tématu práce popřít svoji osobní pozici v čase a prostoru střední Evropy, kdy se doba přející individualismu pomalu překloupe do nového objevování významu společenství a komunit. Téma vzniku a udržení komunity se dostává do popředí zájmu v oblasti humanitních věd, ale i v praxi (například na úrovni obcí).

Mým hlavním zájmem při studiu Teologie křesťanských tradic bylo, získat dostatečné vědomosti a podklady pro přibližování teologie lidem, kteří mají laický zájem o některé otázky z teologických oborů. Dosud jsem velice často, i pro mne překvapivě, své studium zúročila zejména při práci v občanském sdružení Berkat, které se v ČR věnuje migrantům. Z této zkušenosti vychází i můj přístup k psaní této bakalářské práce.

---

¹ Již proběhly oslavy gruzinských velikonoč 2008, středoevropských velikonoč 2009 se vstupem o sederové večeři a popisem jak se slaví např. v Kongu. Dále se slavil konec ramadánu 2008 a Chanuka 2008.

1. 2. Starý zákon a zvolený přístup

Přestože ve své práci používám pojem Starý zákon, přikláním se k pojetí, že se jedná o „první zákon“, tedy ten, na který navazuje „nový“ nebo „druhý“² či ještě lépe, ze kterého vyrůstá.

Důležitým krokem na začátku každé práce s textem je stanovení hermeneutického klíče, kterým se text otevírá. Tento klíč je pro mne rozložen do několika kroků:

- a) „Bible je závazný a úplný vzorkovník situací, které mezi lidmi a Bohem nastávají. A jde o to podle tohoto vzorkovníku ve svém časoprostoru jednat.“³ Starý zákon je pro mne především zachycením dějin a vývoje vztahu člověk (svět) a Hospodin. Zároveň poznání těchto dějin a vývoje by mělo mít praktický užitek i do současnosti.
- b) Jako křesťanka (a navíc katolička ☺) v sobě nemohu popřít předporozumění, se kterým ke Starému zákonu přistupuji⁴. Přesto mne vždy fascinoval výrok Mt 5,17-18: *Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane.* Vztah „Starého“ a „Nového zákona“ je tedy pro mne postaven takto: Nový zákon je legitimním interpretačním klíčem ke Starému s tím, že je ale vždy nutné brát svět textu SZ v celém kontextu vzniku a brát tento svět tak vážně a celistvě, jak jen to je možné vzhledem k míře osobního poznání. V této práci se snažím v co největší míře „omezit“ vhléd do textu přes NZ a interpretovat některá místa pohledem křesťanky, přestože to není vždy možné.
- c) Zároveň jsem se zejména vzhledem k tématu Pesachu snažila pochopit⁵ svět židovské víry, která se od cca 2. st n.l. vyvíjí autenticky a paralelně s křesťanstvím⁶. I z tohoto pohledu se může interpretace určitých míst měnit.

---

² Christoph Dohmen, GUnter Stemberger, Hermeneutika židovské Bible a Starého zákona, Vyšehrad 2007

³ Definice Petra Slámy, přednáška Úvod do studia Starého zákona, Strašice, 16. 9. 2006

⁴ Tedy určitou tendenci nadřazovat Nový zákon Starému a číst jej očima pozdějších událostí.

⁵ Jeden z mých synů studuje na Lauderově gymnáziu, zřízeném Pražskou židovskou obcí, účastnila jsem se prezentace k chanuce a Pesachu v rámci projektu o.s. Berkat – Slavení náboženských svátků v různých náboženstvích

⁶ Christoph Dohmen, GUnter Stemberger, Hermeneutika židovské Bible a Starého zákona, Vyšehrad 2007, zejména kapitola: Koncept dvojí hermeneutiky

Vzhledem k tématu práce bylo nutné sledovat určité znaky napříč SZ. V této práci jsem sledovala několik znaků: Samotné slavení Pesachu – tedy dvou jeho částí – Slavnosti nekvašených chlebů a Hodu beránka. Dále fenomén slavení jako takový. A nakonec vztah k vyloučeným (k OUT skupinám) tedy ženám, cizincům a tělesně postiženým.

1. 3. Technické poznámky

Vzhledem k tomu, že neumím hebrejsky, vychází tato bakalářská práce z ekumenického překladu Bible. Jsem si vědoma toho, že to není příliš obvyklé. Ale již při psaní seminární práce ze SZ na téma kořene R_CH_M jsem si ověřila, že je možné bez znalosti hebrejštiny ve spolupráci s vedoucím práce znalým jazyka, napsat práci, která je přínosná.

Vzhledem k tomu, že o práci projevilo zájem několik spolupracovnic z neziskové sféry a vzhledem k tomu, že se velice často jedná o osoby, které nejsou v častém kontaktu s Bibli uvádím nejen odkazy, ale ve velké většině i biblické texty. V případě delších pasáží jsou uvedeny jako příloha práce.

Názvy slavností Hod beránka a Slavnost nekvašených chlebů píši záměrně s velkými písmeny.

2. Vymezení okruhu práce

2. 1. Ekklesia

Původní význam slova ekklesia je shromáždění na veřejném místě, později shromáždění vyvolených. Slovo pochází z řeckého slova ekklesia. Dnes pod slovem eklesiologie rozumíme nauku o církvi a ekklesia (tedy shromáždění povolání) je často vnímána jako církev.⁷ Pro tuto práci je termín ekklesia chápán jako shromáždění vyvolených, které Hospodin ustanovil k tomu, aby byli jeho lidem⁸. Mezi znaky, které určovaly „jeho lid“ patří: především rodová linie Izraelských kmenů, obřízka⁹, dodržování desatera¹⁰, ostatní zákonná ustanovení o obětech, čistotě apod.¹¹ Slavení svátků a tím i Pesachu bylo také jedním z určujících znaků Izraele. Jedním z jasně daných textů v tomto ohledu jsou:

---

⁷ Pavel Filipi, Ekumenická filosofie, autorizovaný text na <http://www.etf.cuni.cz/~nidlova/w-eklesiologie.html>

⁸ Díky mé praxi je pojem ekklesia pro mne vázán hodně na slovo komunita – tedy společenství, které má nějaké společné vazby – nejčastěji místní – tedy spoužití na jednom prostoru.

⁹ Gn 17,10-14; Lv 12,3; Joz 5,2-8;

¹⁰ Ex 20,1-17;

¹¹ Především kniha Leviticus

Ex 23,17: *Třikrát v roce se ukáže každý, kdo je mužského pohlaví, před Pánem Hospodinem.*

Dt 16,16: *Každý z vás, kdo je mužského pohlaví, se ukáže třikrát v roce před tváří Hospodina, tvého Boha, na místě, které on vyvolí: při slavnosti nekvašených chlebů, při slavnosti týdnů a při slavnosti stánků. A neukáže se před Hospodinovou tváří s prázdnou.*

Slavení Paschy tedy můžeme brát jako jeden z určujících znaků příslušnosti k Izraeli z jedné strany a z druhé strany jako svátek budující komunitu.

Zadání této bakalářské práce – eklesiální rozměr slavení Paschy v SZ, vede ke sledování nakolik se účastí na slavení Paschy vymezovala „vyvolenost“ izraelského lidu. Oporu pro tuto otázku najdeme v

EX 3,6 – 20

A pokračoval: „Já jsem Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.“ Mojžíš si zakryl tvář, neboť se bál na Boha pohledět. Hospodin dále řekl: „Dobře jsem viděl ujařmení svého lidu, který je v Egyptě. Slyšel jsem jeho úpění pro bezohlednost jeho poháněčů. Znáám jeho bolesti. Sestoupil jsem, abych jej vysvobodil z moci Egypta a vyvedl jej z oné země do země dobré a prostorné, do země oplývající mlékem a medem, na místo Kenaanců, Chetejců, Emorejců, Perizejců, Chivejců a Jebúsejců. Věřu, úpění Izraelců dolehlo nyní ke mně. Viděl jsem také útlak, jak je Egypťané utlačují. Nuže pojď, pošlu tě k faraónovi a vyvedeš můj lid, Izraelce, z Egypta.“ Ale Mojžíš Bohu namítal: „Kdo jsem já, abych šel k faraónovi a vyvedl Izraelce z Egypta?“ Odpověděl: „Já budu s tebou! A toto ti bude znamením, že jsem tě poslal: Až vyvedeš lid z Egypta, budete sloužit Bohu na této hoře.“

Avšak Mojžíš Bohu namítl: „Hle, já přijdu k Izraelcům a řeknu jim: Posílá mě k vám Bůh vašich otců. Až se mě však zeptají, jaké je jeho jméno, co jim odpovím?“ Bůh řekl Mojžíšovi: „JSEM, KTERÝ JSEM.“ A pokračoval: „Řekni Izraelcům toto: JSEM posílá mě k vám.“ Bůh dále Mojžíšovi poručil: „Řekni Izraelcům toto: ‚Posílá mě k vám Hospodin, Bůh vašich otců, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.‘ To je navěky mé jméno, jím si mě budou připomínat od pokolení do pokolení. Jdi, shromážď izraelské starší a pověz jim: ‚Ukázal se mi Hospodin, Bůh vašich otců, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, a řekl: Rozhodl jsem se vás navštívit, vím, jak s vámi v Egyptě nakládají, a prohlásil jsem: Vyvedu vás z egyptského ujařmení do země Kenaanců, Chetejců, Emorejců, Perizejců, Chivejců a Jebúsejců, do země oplývající mlékem a medem.‘ Až tě vyslechnou, půjdeš ty a izraelští starší k egyptskému králi a řeknete mu: ‚Potkal se s námi Hospodin, Bůh Hebrejů. Dovol nám nyní odejít do pouště na vzdálenost tří dnů cesty a přinést oběť Hospodinu, našemu Bohu.‘ Víš, že vám egyptský král nedovolí jít, leda z donucení. Proto vztáhnu ruku a budu bít Egypt všemožnými svými divy, které učiním uprostřed něho. Potom vás propustí.

Zároveň to také znamená mít v patrnosti, kdo se slavení měl zúčastnit a kdo mohl a kdo byl ze slavení vyloučen a tady se dostáváme k dvěma skupinám, které sice příslušejí k Izraeli, ale mají problematičtější postavení v „plnohodnotnosti“ a to k ženám a tělesně postiženým.

Otázka eklesiologická, kdo k vyvolenému národu patří a kdo ne, je jistě důležitá. Bernd Jörg Diebner se ve své hostovské přednášce na ETF UK vyjádřil v tom smyslu, že TaNak je primárně eklesiologicky orientován¹². Tento přístup je legitimní, ale já se s ním neztotožňuji plně. Těchto primární akcentů je možné najít v SZ několik; například postupné zjevování podstaty vztahu Bůh – člověk (formule milosti¹³, Jób, Píseň písní, Izajáš...), směřování k záchraně nejen Izraele, ale i celého světa¹⁴. Před očima je stavěn osobní život i dějiny (primárně národa), ale i celého světa. Myslím, že důležitý je výchozí hermeneutický klíč a v tomto bodě bych se držela toho, co jsem psala v úvodu, tedy že NZ a křesťanství je legitimním interpretačním klíčem k SZ. Pak se otázka eklesiologického pojetí SZ dostává do jiného světla, kde otázka příslušnosti k národu se přesouvá do otázky vztahu k Hospodinu.

2. 2. Slavení

Různé druhy slavností jsou nedílnou součástí života ve Starém zákoně. Jako podstatná součást života jsou uvedeny v

Exodus 23, 12-19

Po šest dnů budeš konat svou práci, ale sedmého dne přestaneš, aby odpočinul tvůj býk i osel a aby si mohl oddechnout syn tvé otrokyně i host.

Na všechno, co jsem vám řekl, budete bedlivě dbát. Jméno jiného boha nebudete připomínat; ať je není slyšet z tvých úst. Třikrát v roce budeš slavit mé slavnosti : Budeš zachovávat slavnost nekvašených chlebů. Po sedm dní budeš jíst nekvašené chleby, jak jsem ti přikázal, a to v určený čas měsíce ábibu (to je měsíce klasů) , neboť tehdy jsi vyšel z Egypta. Nikdo se neukáže před mou tváří s prázdnou. Budeš zachovávat též slavnost žně, prvních snopků z výtěžku toho, co jsi zasel na poli, a slavnost sklizně plodin na konci roku, kdy sklízíš z pole výsledek své práce. Třikrát v roce se ukáže každý, kdo je mužského pohlaví, před Pánem Hospodinem. Nebudeš obětovat dobytče tak, aby krev mého obětního hodu vytekla na něco kvašeného. Nebudeš přechovávat tuk z mé slavnosti přes noc až do rána. Prvotiny raných plodů své role přineseš do domu Hospodina, svého Boha. Nebudeš vařit kůzle v mléku jeho matky.

Dále jsou slavnosti popsány v Lv 23, 1- 44; v Dt 16, 1-17¹⁵. Tam jsou vyjmenovány všechny Bohem nařízené svátky. Slavnosti měly různé znaky:

- Vydělení času z běžného chodu života, především absence práce
- Veselí – je několikrát zdůrazňováno v Deuteronomiu kapitole 16¹⁶

---

¹² Bernd Jörg Diebner, Erwägungen zu einer eklesiologischen Kanon-Hemeneutik, hostovská přednáška na UK ETF 28. 3. 2006

¹³ „Hospodin, Hospodin! Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšš milosrdný a věrný,...”

¹⁴ Iz 11, 1-10

¹⁵ text je uveden v příloze

¹⁶ Dt 16,11 I veselili se budeš před Hospodinem Bohem svým, ty i syn tvůj i dcera tvá, služebník tvůj a děvka tvá, i Levíta, kterýž by byl v branách tvých, a příchozí, sirotek i vdova, kteříž by byli u prostřed tebe, na místě, kteréž by vyvolil Hospodin

- Zvláštní předpisy ohledně jídla, např. nekvašené chleby, roční beránek či kůzle
- Zvláštní předpisy ohledně obětí, např. roční beránek či kůzle bez vady, prvotiny z úrody, chleby a olej a víno
- Zvláštní obřady, např. postavení stánků,
- Obsah slavnosti, tj. za jakým účelem se slaví. V SZ byly slavnosti buď připomínkou událostí důležitých pro Izrael nebo jako způsob vyjádření vztahu s Hospodinem¹⁷ a díky činění.

O závažnosti slavností v prostředí SZ svědčí i to, že slavení bylo předloženo jako pádný argument pro faraona při vyjednávání o odchodu z Egypta¹⁸.

Absence slavností jsou ve SZ také použity jako hrozba, jako důkaz toho, že Izrael ztratil Hospodinovu přízeň.

Pláč 1, 4

Cesty na Sijón truchlí, nikdo nepřichází ke slavnosti. Všechny jeho brány jsou zpusťosené, jeho kněží vzdychají, jeho panny jsou zarmoucené, hořko je sijónské dceři .

Pláč 2,6

Násilně strhl své zahrady oplocení, své slavnostní shromáždění zničil. Hospodin přivedl na Sijónu v zapomnění slavnost i den odpočinku, zavrhl ve svém hrozném hněvu krále i kněze.

Ozeáš 2,11

Všemu jejímu veselí učiním přítrž, jejím svátkům, novoluním i dnům odpočinku, všem jejím slavnostem.

Amos 5,21-22

Nenávidím vaše svátky, zavrhl jsem je, ani vystát nemohu vaše slavnostní shromáždění.

Když mi přinášíte zápalné oběti a své oběti přídavné, nemám v nich zalíbení, na pokojnou oběť z vašeho vykrmeného dobytka ani nepohlédnu.

Slavnosti měly ovšem i jiné funkce. Jednou z neopominutelných je rytmiizace času, kterou se vytvářela rovnováha proti lineárním dějinám. Obecně se má za to, že Izrael představuje kulturu s převažujícím lineárním pojetím času¹⁹, kdy právě pevné určení slavností znamenalo

---

Bůh tvůj k přebývání tam jména svého. ; Dt 16,15 Sedm dní budeš slavít *slavnost* Hospodina, svého Boha, na místě, které Hospodin vyvolí. Vždyť Hospodin, tvůj Bůh, ti požehná na veškeré tvé úrodě a při všem, co budeš dělat. Oddej se proto radosti.

¹⁷ Ex 23,15; Ex 23,16 - slavnost žně – jako díkůvzdání za úrodu

¹⁸ Ex10,9;

¹⁹ Jan Assman, Egypt z kulturně –teoretického pohledu, OIKOYMENH, Praha 1998, str. 7-12

zakotvení v rytmu kosmu a udržení trvalých „spojnic“ s Hospodinem. Slavení Paschy v sobě mimo jiné spojovalo i tyto dva prvky; lineárnost – vzpomínka na minulou událost, zaslíbení směrem k budoucnosti a vertikální rozměr - oslava v přítomnosti znamená vyznávání Hospodina.

Další důležitou funkcí slavnosti je formování společenství. Společné slavení, společné prožívání slavností, které vyjadřují vztah k Bohu Izraele, sjednocuje národ kolem jednoho středu. Také ustanovení, že každý muž Izraele 3x za rok stane při slavení před tváří Hospodina, představuje konstitutivní prvek pro vytváření společenství. V dynamice slavení, tak jak je zachycená v SZ, lze vysledovat také přechod slavení v menších, spíše rodových skupinách, ke slavnostem celého národa a vymezení veřejných prostranství, které určil Hospodin jako místa pro slavení.

Slavení společenství je zároveň budování vztahu a poznání Boha²⁰. Slavnosti určené Hospodinem a pro Izrael závazné jsou vyjmenovány na několika místech SZ, především Lv 23, 1-44 a Dt 16,1-17²¹.

2.3 IN a OUT²²

IN a OUT jsou výrazy, které se do českého jazyka dostávají v posledních letech. Jejich význam podle mne velice dobře shrnul překladatel Petr Bednarský na svém blogu²³, kde píše: „...využívejme například slangové česko–anglické věty „*on je in*“ nebo „*on je out*“. Když je někdo *in*, co všechno taková představa obsahuje? Asi že někdo někam patří, do nějaké doby, je uvnitř dění, pohlcen okolím, v centru pozornosti. *On je out* znamená, že je mimo dění, není součástí, nepatří nikam, jako by už neexistoval. Všimli jste si, že při popisu *in* a *out* jsme si vytvořili představu, co *in* a *out* znamenají? Konkretizovat je můžeme v dané situaci. *Get out* znamená jdi pryč, vypadni – představa nebuď součástí, nepatříš sem. *Put out the fire*, znamená uhas oheň – představa neexistence ohně.“

Pokud ze stejného pojetí přistoupíme i k analýze co to znamená být IN ve starém Izraeli dostaneme se k Písmu, kde je možné hledat slova „společenství“, „obecenství“, „lid“ ve spojení s přídavným jménem svůj či můj, „náležet“. Naopak k OUT se vztahují slova „vyobcován“, „nepatří“, atd....“

Slovo sounáležitosti - společenství, které v sobě nese znaky IN se objevuje již v Genezi 28,3, kdy Izák žehná Jákobovi, posílá jej za příbuzným, aby si vybral ženu ne z řad žen kenaanských, ale ženu z rodiny. A s tím je také spojeno požehnání Hospodina a zároveň

---

²⁰ O možnostech a povaze teologického poznání u Alexandra Schmemanna, Ivana Noble, *Teologická Reflexe*, 2004, vol. 10, no. 2, p. 170-183

²¹ text je uveden v příloze

²² Při psaní práce jsem ji občas konzultovala i se svými kolegy ze studia, mnohý mi položil otázku, proč tento termín používám. Odpověď je: 1. Práce byla takto vyhlášena i s podtitulem IN a OUT. 2. Použití těchto termínů, které například moje děti velice často používají, podle mne vytváří spojnicí s dnešní dobou a odkazují na to, že i SZ mluví k dnešku.

²³ <http://bednarsky.blog.idnes.cz/c/12206/Analyza-a-synteza-v-jazyce.html>

příslib vytvoření společenství lidských pokolení. Požehnání v tomto duchu pak opakuje Jákobovi sám Hospodin ve chvíli, kdy mění jeho jméno na jméno Izrael v Genezi 35,11.

Genesis 28,1-4

I povolal Izák Jákoba a požehnal mu. Přikázal mu: „Neber si ženu z dcer kenaanských. Odejdi do Rovin aramských do domu Betúela, otce své matky, a odtud si vezmi ženu z dcer jejího bratra Lábana. Kéž ti Bůh všemohoucí požehná, rozplodí tě a rozmnoží. Bude z tebe společenství lidských pokolení. Kéž ti dá požehnání Abrahamovo, tobě i tvému potomstvu, abys obdržel zemi, v níž jsi hostem a kterou Bůh dal Abrahamovi.“

Genesis 35,9-11

I ukázal se Bůh znovu Jákobovi, když přišel z Rovin aramských, a požehnal mu slovy: „Tvé jméno bylo Jákob; už nebudeš zván Jákob, tvé jméno bude Izrael.“ A dal mu jméno Izrael. Dále mu Bůh řekl: „Já jsem Bůh všemohoucí. Plod' a množ se; vzejde z tebe národ a společenství pronárodů, i králové vzejdou z tvých beder.“

Znaky OUT s sebou nese jedno z nejsilnějších slov SZ a to „vyobcován“ . Slovo „vyobcován“ se velice často vyskytuje spolu se slovem „společenství“ např.

Exodus 31,14

Budete dbát na den odpočinku; má být pro vás svatý. Kdo jej znesvěti, musí zemřít. Každý, kdo by v něm dělal nějakou práci, bude vyobcován ze společenství svého lidu.

Leviticus 20,6

Kdyby se někdo uchýloval k duchům zemřelých a k vědmám, aby s nimi smilnil, proti takovému se obrátím a vyobcuji jej ze společenství jeho lidu.

Dále se vyobcování spojuje s termínem „svého lidu“ např.

Genesis 17, 14

Neobřezanec, který by nedal své neobřezané tělo obřezat, bude ze svého lidu vyobcován; porušil mou smlouvu.“

Exodus 30, 38

Kdokoli by zhotovil podobné, aby vdechoval jeho vůni, bude vyobcován ze svého lidu.

Vyobcování se většinou vztahuje na přestoupení kultických předpisů, mimo jiné i na situace, kdy muž neslaví Hod beránka nebo kdy ve Svátek nekvašených chlebů pojedl něco (i host) kvašeného.²⁴

---

²⁴ Ex 31, 14; Lev 17, 14

Vyobcování ze středu společenství se rovnalo téměř jisté smrti. Dá se na něj plně vztáhnout výše uvedená charakteristika termínů – znamená to, jakoby už nebyl.²⁵ Zároveň v prostředí, kde bylo pro člověka zásadní nutností pro zajištění života ochrana nějakého božstva je vyloučení z kultických úkonů také „smrtným“ trestem.

3. IN a OUT ve Starém zákoně

K vymezení IN dojdou pomocí určení OUT, s tím že v OUT mělo v rozdílných situacích rozdílnou váhu. Pokud sledujeme znaky OUT tak se vynoří dva okruhy:

- A) jednoznačné definování toho co je OUT napříč celou komunitou
- B) zvláštní sociální skupiny, kde se jejich plná účast v dění v komunitě měnila.

3.1 Plně OUT

Být OUT znamenalo:

1) Být nečistý

Nakolik byl závažná nečistota lze doložit ze samotného Písma:

Leviticus 7,20

Bude-li však někdo jíst maso Hospodinova hodu oběti pokojné a přitom bude nečistý, bude vyobcován ze svého lidu.

Leviticus 22, 3

Řekni jim: Kdyby se někdo ve vašich pokoleních ze všeho vašeho potomstva přiblížil ke svatým darům, které Izraelci oddělují Hospodinu jako svaté, a byl nečistý, bude vyobcován od mé tváře. Já jsem Hospodin.

Leviticus 22,6

Každý, kdo by se něčeho z toho dotkl, bude nečistý až do večera; nesmí jíst ze svatých darů, dokud se celý neomyje vodou.

---

²⁵ Pro člověka naší západní kultury je závažnost vyobcování z rodiny či šíře z rodu špatně uchopitelná. Při svém zaměstnání jsem se pohybovala v prostředí migrantských komunit a tam je ještě, byť již možná v zeslabené formě, možno se dotknout toho, co to znamená rodina a rod a příslušnost k nějakému rodu. Zejména u kavkazských národů neustále přetrvává krevní msta na jedné straně a velká podpora ze strany rodiny v různých životních situacích na straně druhé. (Mimo jiné například v Čečensku byly opuštěné babičky a sirotci především z řad etnických Rusů.) Být vyobcován tam znamená, že je člověk nechráněný nejen proti přírodě, to dnes již skutečně nemá takovou váhu, ale především je člověk nechráněn ve společnosti a jejím pohybu.

Numeri 19,20

Když se někdo znečistí a od hříchu se neočistí, bude vyobcován ze shromáždění, neboť poskvrnil Hospodinovu svatyni; nebyl pokropen očistnou vodou, je nečistý.

2. Paralipomenon 23,19

K branám Hospodinova domu postavil vrátné, aby nemohl vstoupit nikdo, kdo byl jakkoli nečistý.

Izajáš 52, 1

Probud' se, probud', oděj se silou, Sijóne, oděj se svými skvostnými rouchy, Jeruzaléme, město svaté, neboť už nikdy do tebe nevstoupí neobřezanec a nečistý.

Nečistota člověk byla dočasná, mohla být způsobena nutností (např. pomoc v nemoci, měsíčním cyklem žen, porodem, službou mrtvému), neúmyslnou nedbalostí (např. přímý kontakt se zvířecí zdechlinou). V bohoslužebných rádech a rádech o čistotě jsou pokyny, jak se očistit. Např:

Leviticus 13,6

Sedmého dne ho kněz opět prohlédne. Je-li postižené místo nevýrazné a nerozšířilo se po kůži, prohlásí jej kněz za čistého. Je to jen vyrážka. Vypere své šaty a bude čistý.

Leviticus 14,7

Stříkne sedmkrát na očišťovaného od malomocenství a očistí ho. Živého ptáka vypustí do pole.

Numeri 8,7

Aby byli čisti, vykonej s nimi toto: Pokrop je vodou rozhřešení, pak ať si dají břitvou oholit celé tělo a vyperou si roucha. Tak se očistí.

Numeri 19,19

Třetího a sedmého dne stříkne čistý na nečistého, a tak jej očistí sedmého dne od hříchu. Ten si vypere roucho, omyje se vodou a večer bude čistý.

Nečistotu člověka způsobovalo:

a) dotknout se čehokoli nečistého (zdechliny, nečistého zvířete, případně se dotknout ženy v období nečistoty (menstruace, šestinedělí)

Leviticus 5, 2

Anebo když se někdo dotkne čehokoli nečistého, buď zdechliny nečistého divokého zvířete nebo zdechliny nečistého domácího zvířete nebo zdechliny nečisté drobné havěti, i když mu to nebylo známo, je nečistý a provinil se.

Leviticus 11, 24 – 31

Tou byste se poskrvnili. Každý, kdo se dotkne jejich zdechliny, bude nečistý až do večera a každý, kdo by něco z jejich zdechliny nesl, vypere si šaty a bude nečistý až do večera. Každé zvíře, které má rozdělená kopyta, ale ne rozpolcená úplně, a které nepřezvykuje, bude pro vás nečisté. Každý, kdo se ho dotkne, bude nečistý. Také všechno ze čtyřnohých živočichů, co chodí po tlapách, bude pro vás nečisté. Každý, kdo se dotkne jejich zdechliny, bude nečistý až do večera. Kdo by nesl jejich zdechlinu, vypere si šaty a bude nečistý až do večera. To všechno je pro vás nečisté.

Dále pro vás bude nečisté z havěti hemžící se po zemi: krysa, myš, různé druhy ještěrek, gekoni, scinkové a chameleón. Ti jsou pro vás nečistí z veškeré havěti. Každý, kdo se jich dotkne, když pojdou, bude nečistý až do večera.

Leviticus 11, 39- 40

Když pojde některé ze zvířat, která máte dovoleno jíst, ten, kdo se dotkne jeho zdechliny, bude nečistý až do večera. Kdo z té zdechliny něco sní, vypere si šaty a bude nečistý až do večera. Též kdo by tu zdechlinu nesl, vypere si šaty a bude nečistý až do večera.

b) šestinedělí a menstruace

Leviticus 12,2

„Mluv k Izraelcům: Když žena otěhotní a porodí chlapce, bude nečistá po sedm dní; bude nečistá jako v době svého obvyklého krvácení.

Leviticus 12,5

Jestliže porodí děvče, bude nečistá dva týdny jako při svém krvácení a ještě po šedesát šest dní setrvá v očišťování od krve.

Leviticus 15, 19

Když má žena výtok, totiž svůj pravidelný krvavý výtok, bude v období svého krvácení nečistá sedm dní. Každý, kdo by se jí dotkl, bude nečistý až do večera.

Báruk (a List Jeremjášův) 6, 27

Jim přinášené oběti pak jejich kněží prodávají a spotřebují. Stejně tak i jejich ženy: část z toho nasolí, ani chudákovi, ani bezmocnému nic nedají. Jejich oběti se dotýkají ženy i při měsíčním krvácení a v šestinedělí.

c) vyjmenované druhy nemoci – s tím, že k nejzávažnějším důvodům patřilo malomocenství a prašivina **Leviticus 13,1-59** a výtoky **Leviticus 15, 1-33**²⁶

2) Být vyobcován

Člověk, který byl vyobcován měl být pro komunitu plně „OUT“, tedy jako by nebyl. V době putování to znamenalo buď být vyhnán ven z tábora tedy i do pouště nebo znamenalo smrt

Numeri 5, 1-4

Hospodin promluvil k Mojžíšovi: „Přikaz Izraelcům, ať vyhostí z tábora každého malomocného, každého, kdo trpí výtokem, i každého, kdo se znečistil při mrtvém. Vyhostíte osoby jak mužského, tak i ženského pohlaví, vyhostíte je ven za tábor, aby neznečišťovaly tábory těch, uprostřed nichž já přebývám.“ Izraelci tak učinili a vyhostili je ven za tábor. Udělali to tak, jak mluvil Hospodin k Mojžíšovi.

Num 15, 32 – 36

Když Izraelci prodlévali na poušti, přistihli muže, který v den odpočinku sbíral dříví.

Ti, kdo jej přistihli, jak sbírá dříví, předvedli jej před Mojžíše a Árona a před celou pospolitost. Dali ho střežit, neboť nebylo zřejmé, co se s ním má stát. Hospodin řekl Mojžíšovi: „Ten muž musí zemřít. Celá pospolitost jej ukamenuje venku za táborem.“ Celá pospolitost ho vyvedla ven za tábor a ukamenovali ho, takže zemřel, jak Hospodin Mojžíšovi přikázal.

Lev 24,10-17

Jednou si vyšel syn jedné izraelské ženy a jakéhosi Egyptana mezi Izraelce; v táboře se dostal syn té Izraelky do hádky s nějakým Izraelcem. Syn izraelské ženy lál jménu a zlořečil. Přivedli ho tedy k Mojžíšovi; jméno jeho matky bylo Šelomít, dcera Dibrího, z pokolení Danova. I dali ho do vazby, až by se jim dostalo jasného pokynu z Hospodinových úst. Hospodin promluvil k Mojžíšovi: „Vyved' toho zlolajce ven z tábora; tam všichni, kdo ho slyšeli, vloží ruce na jeho hlavu a celá pospolitost ho ukamenuje.

Probíhal také obřad vložení hříchů na kozla a jeho vyhnání za tábor, což byl obřad smíření a jakéhosi vyrovnání hříchů celého společenství.

---

²⁶ Texty jsou uvedeny v příloze

Leviticus 16, 5 – 22

Od pospolitosti Izraelců vezme dva kozly k oběti za hřích a jednoho berana k oběti zápalné. Potom přivede Áron býčka jako svou oběť za hřích a vykoná za sebe a za svůj dům smírčí obřady . Vezme i oba kozly a postaví je před Hospodina, u vchodu do stanu setkávání. O obou kozlech bude Áron losovat: jeden los pro Hospodina, druhý pro Azázela. Pak přivede Áron kozla, na kterého padl los pro Hospodina, a připraví jej v oběť za hřích. Kozel, na kterého padl los pro Azázela, bude postaven živý před Hospodina, aby na něm vykonal smírčí obřady a vyhnal jej k Azázelovi na poušť. Potom přivede Áron býčka jako svou oběť za hřích, aby za sebe a za svůj dům vykonal smírčí obřady , a porazí ho jako svou oběť za hřích. Vezme z oltáře, od Hospodina, kadidelnici plnou žhavého uhlí a dvě hrsti jemného kadidla z vonných věcí a vnese to dovnitř za oponu. Kadidlo vloží na oheň před Hospodina. Oblak z kadidla zahalí příkrov, který je na schráně svědectví, aby nezemřel. Potom vezme trochu krve z býčka a stříkne ji prstem na příkrov z přední strany a před příkrov stříkne prstem trochu krve sedmkrát. Pak porazí kozla, oběť za hřích lidu, a vnese jeho krev dovnitř za oponu. S jeho krví naloží stejně jako s krví býčka; stříkne ji na příkrov a před příkrov. Tak vykoná smírčí obřady za svatyni pro nečistotu Izraelců, pro jejich přestoupení a všechny jejich hříchy. Stejně bude postupovat při stanu setkávání, který stojí u nich, uprostřed jejich nečistot. Nikdo z lidí nesmí být ve stanu setkávání, když vejde do svatyně k vykonávání smírčích obřadů , dokud nevyjde. Tam vykoná smírčí obřady za sebe i za svůj dům a za celé izraelské shromáždění. Potom vyjde k oltáři, který je před Hospodinem, a vykoná smírčí obřady za něj. Vezme trochu krve z býčka a krve z kozla a potře rohy oltáře dokola. Sedmkrát na něj stříkne prstem trochu krve. Tak jej očistí od nečistot Izraelců a posvěti ho. Když dokončí smírčí obřady za svatyni, za stan setkávání a za oltář, přivede živého kozla. Áron vloží obě ruce na hlavu živého kozla. Vyzná nad ním všechny nepravosti Izraelců a všechna jejich přestoupení se všemi jejich hříchy a vloží je na hlavu kozla; pak ho dá připraveným mužem vyhnat do pouště. Kozel na sobě ponese všechny jejich nepravosti do odlehlé země. Toho kozla vyžene na poušť.

Vyobcování bylo jako jasný trest stanoveno již v Genezi a uplatňovalo se i v době návratu z exilu.

Genesis 17,14

Neobřezanec, který by nedal své neobřezané tělo obřezat, bude ze svého lidu vyobcován; porušil mou smlouvu.

Exodus 12,15

Po sedm dní budete jíst nekvašené chleby. Hned prvního dne odstraníte ze svých domů kvas. Každý, kdo by od prvního do sedmého dne jedl něco kvašeného, bude z Izraele vyobcován. (Exodus 12:19 – opakování)

Exodus 30,33

Každý, kdo namíchá podobnou mast nebo z ní dá nepovolnému, bude vyobcován ze svého lidu.“

Exodus 30,38

Kdokoli by zhotovil podobné, aby vdechoval jeho vůni, bude vyobcován ze svého lidu.“

Exodus 31,14

Budete dbát na den odpočinku; má být pro vás svatý. Kdo jej znesvětil, musí zemřít. Každý, kdo by v něm dělal nějakou práci, bude vyobcován ze společenství svého lidu.

Leviticus 7,20 – 27

Bude-li však někdo jíst maso Hospodinova hodu oběti pokojné a přitom bude nečistý, bude vyobcován ze svého lidu. Když by se někdo dotkl čehokoli nečistého, lidské nečistoty nebo nečistého zvířete nebo čehokoli nečistého, hodného opovržení, a jedl by z masa Hospodinova hodu oběti pokojné, bude vyobcován ze svého lidu.“ Hospodin promluvil k Mojžíšovi: „Mluv k Izraelcům: Nebudete jíst žádný tuk z býka ani z ovce a kozy. Tuku zdechlého nebo rozsápaného zvířete se může užívat k různému účelu, ale jíst jej rozhodně nesmíte. Každý, kdo by jedl tuk z dobytčete, z něhož přinesl ohnivou oběť Hospodinu, bude vyobcován ze svého lidu. Také nebudete jíst žádnou krev, ať se usadí kdekoli, ani krev ptactva ani dobytčat. Kdokoli by jedl jakoukoli krev, bude vyobcován ze svého lidu.

Vyobcování je dále zmiňováno v biblických textech **Leviticus 17,3 – 10; Leviticus kap. 18; Leviticus 22,3; Leviticus 23,29; Numeri 9,13; Numeri 15,30 -31; Numeri 19,13; Numeri 19,20.**²⁷

K době po návratu z exilu se vztahu úryvek z Ezdráše.

Ezdráš 10,8 *Nedostaví-li se někdo do tří dnů podle rozhodnutí předáků a starších, všechn jeho majetek propadne klatbě a on bude vyloučen ze shromáždění přesídlenců.*

Vyobcování bylo nejtvrdějším trestem. Jak ukazují citace z Písma, ve velké většině se vyobcování týkalo především přestoupení kultických předpisů nebo vytrvalého setrvávání ve stavu nečistoty. Jednalo se tedy především o porušení vztahu s Hospodinem. Z tohoto pohledu můžeme říci, že pokyny k vyobcování směřovaly především k neustálému uvědomování si vztahu Bůh – člověk a k neustálé snaze, aby si celá komunita udržela vztah k Hospodinu neporušený a vyloučila ze svého středu ty, kteří by v komunitě způsobovali rozvrat. Z našeho

---

²⁷ Plné znění textů je uvedeno v příloze

dnešního pohledu se může jevit tento postoj jako velice tvrdý ale v prostředí, kdy se jednalo vůbec o vybudování vztahu k Hospodinu, zřejmě nebyla jiná možnost. Také je na tomto místě nutné zdůraznit, že zrovna tak je ve SZ mnoho míst, která nabízejí odpuštění, možnost nápravy, která je ale možná zase jenom v procesu vztahu a pokání. Asi nejvýraznějším je tzv. formule milosti, která se poprvé objevuje při druhém výstupu Mojžíše na horu a kde můžeme mluvit o první „sebedefinici“²⁸ Hospodina²⁹. Formule milosti se pak objevuje i na jiných místech SZ.

Exodus 34, 6- 7

Když Hospodin kolem něho přecházel, zavolal: „Hospodin, Hospodin! Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný a věrný, který osvědčuje milosrdenství tisícům pokolení, který odpouští vinu, přestoupení a hříchy; avšak viníka nenechává bez trestu, stíhá vinu otců na synech i na vnucích do třetího a čtvrtého pokolení .“

3.2 Částečné OUT aneb zvláštní sociální skupiny, u kterých se jejich plná účast v dění v komunitě měnila

Zvláštní postavení v životě izraelské komunity měly tři skupiny – ženy, cizinci³⁰ a tělesně postižení. V Písmu můžeme najít podporu jak pro jejich OUT stav tak i pro IN.

3.2.1 Ženy

Ženy byly jednoznačně vyloučeny z kultu i společnosti (OUT) v období menstruace (tedy pravidelně každý měsíc, pokud nekojily nebo nebyly již neplodné) a v období šestinedělí.³¹ Jinak bylo jejich postavení v kultickém životě Izraele proměnlivé. Dá se předpokládat, že jejich zapojení do kultického života Izraele bylo vždy oslabeno ve chvíli centralizace moci a kultu.³² Zároveň se dá předpokládat, že byly bez omezení zapojeny do „podpurných aktivit“ tj. tkaní a šití obřadních rouch, péči o čistotu kultických předmětů. Dále se dá předpokládat, že pokud byly kultické slavnosti realizovány v rámci rodin, byly ženy plně zapojeny. Je pravděpodobné, že manželky či dcery kněží směly jíst pokrmy určené kněžím, což znamenalo, že byly zapojeny do výlučného kultického dění.

---

²⁸ velké úvozky!

²⁹ Seminář ke Starému zákonu, Martin Prudký, 2007

³⁰ Patrick D. Miller, The religion of ancient Israel, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000, str. 199

³¹ citace viz předchozí kapitola

³² Bird, Place of Women in the Israelite Cultures, 405-8, citace v Patrick D. Miller, The religion of ancient Israel, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000, str. 202

Leviticus 22, 11-13

Když si však kněz koupí člověka za stříbro, ten z toho jíst může; i narození v jeho domě budou jíst z jeho pokrmu. Když se kněžská dcera vdá za nekněze, nesmí jíst ze svatých darů obětovaných pozdvihováním. Ale když kněžská dcera ovdoví nebo bude zapuzena a nemá potomka a vrátí se do domu svého otce jako za svého mládí, bude jíst z pokrmu otcova; ovšem žádný nepovoláný z něho jíst nebude.

Jinak lze v Písmu najít podporu jak pro vyloučení žen z mnohých kultických aktivit, tak naopak podporu pro jejich účast.

OUT znaky³³ :

Exodus 19,15

Řekl také lidu: „Bud'te připraveni na třetí den; nepřistupujte k ženě.“

Exodus 23,17

Třikrát v roce se ukáže každý, kdo je mužského pohlaví, před Pánem Hospodinem.

Exodus 34,23

Třikrát v roce se každý z vás, kdo je mužského pohlaví, ukáže před Pánem Hospodinem, Bohem Izraele.

Deuteronomium 16,16

Každý z vás, kdo je mužského pohlaví, se ukáže třikrát v roce před tváří Hospodina, svého Boha, na místě, které on vyvolí: při slavnosti nekvašených chlebů, při slavnosti týdnů a při slavnosti stánků. A neukáže se před Hospodinovou tváří s prázdnou.

IN – znaky³⁴

Exodus 15,20-21

Tu vzala prorokyně Mirjam, sestra Áronova, do ruky bubínek a všechny ženy vyšly za ní s bubínky v tanečním reji. A Mirjam střídavě s muži prozpěvovala: „Zpívejte Hospodinu, neboť se slavně vyvýšil, smetl do moře koně i s jezdcem.“

Exodus 38,8

Zhotovil bronzovou nádrž s bronzovým podstavcem ze zrcadel žen, které konaly službu u vchodu do stanu setkávání.

---

³³ Patrick D. Miller, The religion of ancient Israel, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000,

³⁴ Patrick D. Miller, The religion of ancient Israel, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000, str. 205

Deuteronomium 12,7

Budete tam jíst před Hospodinem, svým Bohem, a vy i váš dům se budete radovat ze všeho, k čemu jste přiložili ruku, v čem ti požehnal Hospodin, tvůj Bůh.

Deuteronomium 12, 18

Jen před Hospodinem, svým Bohem, na místě, které si Hospodin, tvůj Bůh, vyvolí, tam je budeš jíst ty i tvůj syn a tvá dcera, tvůj otrok a tvá otrokyně i lévijec, který žije v tvých branách. Před Hospodinem, svým Bohem, se budeš radovat ze všeho, k čemu jsi přiložil ruku.

Deuteronomium 14,26

Tam koupíš za to stříbro všechno, po čem zatoužíš, skot, brav, víno, opojný nápoj, cokoli budeš chtít, a budeš jíst před Hospodinem, svým Bohem, a radovat se i se svým domem

Deuteronomium 15,20

Před Hospodinem, svým Bohem, ho budeš jíst se svým domem rok co rok na místě, které Hospodin vyvolí.

Deuteronomium 16,11

A budeš se radovat před Hospodinem, svým Bohem, na místě, které vyvolí Hospodin, tvůj Bůh, aby tam přebývalo jeho jméno, ty i tvůj syn a tvá dcera, tvůj otrok a tvá otrokyně, lévijec, který žije v tvých branách, i bezdomovec, sirotek a vdova, kteří jsou mezi vámi.

Deuteronomium 16,14

Při své slavnosti se budeš radovat ty i tvůj syn a tvá dcera, tvůj otrok a tvá otrokyně, lévijec i bezdomovec, sirotek a vdova, kteří žijí v tvých branách.

Žalmy 68,25

Všichni spatřili tvůj průvod, Bože, průvod mého Boha, mého Krále, do svatyně.

Velkým příběhem, který svědčí o plné účasti žen, je z knihy Soudců příběh Debóry (Soudců 4,4-23; 5,1-31). Debóřina³⁵ píseň navíc patří k nejstarším dochovaným textům Bible³⁶.

Za místa, která podporují účast žen na kultickém životě lze pokládat i ta, kde je použit střední rod³⁷

---

³⁵ text je uveden v příloze

³⁶ Starozákonní překladatelská komise pod vedením Miloše Biče, Výklady ke Starému zákonu II. , Jozue až Ester, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1996, str.87

³⁷ Patrick D. Miller, The religion of ancient Israel, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000, str. 205

Leviticus 2,1

Když někdo přinese Hospodinu darem přídavnou obět', bude jeho darem bílá mouka. Poleje ji olejem, vloží na to kadidlo;

Leviticus 4,2

„Mluv k Izraelcům: Když se někdo neúmyslně prohřeší proti kterémukoli příkazu Hospodinovu něčím , co se dělat nesmí, a dopustí se něčeho proti některému z nich, pak platí

Leviticus 4, 27

Jestliže se neúmyslně prohřeší někdo z lidu země a dopustí se proti některému příkazu Hospodinovu něčeho, co se dělat nesmí, provinil se.

Leviticus 5,1-4

Prohřeší-li se někdo tím, že slyšel vyslovit kletbu a byl toho svědkem, ať už to viděl nebo se o tom dozvěděl, jestliže to neoznámí, ponese svou vinu.

Anebo když se někdo dotkne čehokoli nečistého, buď zdechliny nečistého divokého zvířete nebo zdechliny nečistého domácího zvířete nebo zdechliny nečisté drobné havěti, i když mu to nebylo známo, je nečistý a provinil se. Anebo když se někdo dotkne lidské nečistoty, jakékoli nečistoty, již se může znečistit, i když mu to nebylo známo, ale potom se to dozví, provinil se. Anebo když někdo nerozvážně pronese přísahu, že udělá něco zlého nebo dobrého, vším, k čemu se člověk přísahou nerozvážně zavázal, i když mu to nebylo známo, ale potom se to dozví, každou jednotlivostí se provinil,

Leviticus 5,15

„Jestliže se někdo těžce zpronevěří tím, že se neúmyslně prohřeší proti svatým věcem Hospodinovým, jako pokutu přivede Hospodinu z bravu berana bez vady, jehož cenu stanovíš v šekelech stříbra podle váhy určené svatyní, jako obět' za vinu.

Leviticus 5,17

Jestliže se někdo prohřeší a dopustí se něčeho proti kterémukoli Hospodinovu příkazu, co se dělat nesmí, aniž to věděl, provinil se a ponese následky své nepravosti.

Leviticus 7,20

Bude-li však někdo jíst maso Hospodinova hodu oběti pokojné a přitom bude nečistý, bude vyobcován ze svého lidu.;

Leviticus 20, 6

Kdyby se někdo uchyloval k duchům zemřelých a k vědmám, aby s nimi smilnil, proti takovému se obrátím a vyobcuji jej ze společenství jeho lidu.

Numeri 15,27

Jestliže se jednotlivec prohřeší neúmyslně, přivede jednoroční kozu k oběti za hřích.

Jako zapojení žen do kultu lze brát i modlitby³⁸

1. Samuelova 1,10-16

a v hořkosti duše se modlila k Hospodinu a usedavě plakala. Složila slib. Řekla: „Hospodine zástupů, jestliže opravdu shlédneš na ponížení své služebnice a rozpomeneš se na mne, jestliže na svou služebnici nezapomeneš, ale daruješ své služebnici mužského potomka, daruji jej tobě, Hospodine, na celý život; břitva se jeho hlavy nedotkne.“ Když se před Hospodinem tolik modlila, Élí dával pozor na její ústa.

Chana hovořila jen v srdci a pouze její rty se pohybovaly, ale její hlas nebylo slyšet, takže ji Élí pokládal za opilou. Řekl jí proto: „Jak dlouho budeš opilá? Zanech už vína!“ Ale Chana odpověděla: „Nikoli, můj pane; jsem žena hluboce zarmoucená. Nepila jsem víno ani jiný opojný nápoj, pouze jsem vylévala před Hospodinem svou duši. Nepokládej svou služebnici za ženu ničemnou. Vždyť až dosud jsem mluvila ze své velké beznaděje a žalosti.“ Élí odpověděl: „Jdi v pokoji. Bůh Izraele ti dá, zač jsi ho tak naléhavě prosila.“;

Dále vyhledávání kontaktu s svatými muži

1. Královská 14,2-5

I řekl Jarobeám své ženě: „Vstaň, přestroj se, aby se nepoznalo, že jsi žena Jarobeáмова, a jdi do Šíla. Tam je prorok Achijáš, který mi ohlásil, že budu nad tímto lidem králem. Vezmi s sebou deset chlebů, ale rozdrobených, a lahvičičku medu a jdi k němu. On ti oznámí, co se s chlapcem stane.“ Jarobeáмова žena tak učinila. Vydala se na cestu do Šíla a vstoupila do Achijášova domu. Achijáš už neviděl, jeho oči byly zastřeny stářím. Ale Hospodin Achijášovi řekl: „Hle, přišla žena Jarobeáмова dotázat se tě na slovo o svém synu, který je nemocen. Promluvíš k ní tak a tak. Až přijde, bude se vydávat za někoho jiného.“;

2. Královská 4,22-23

Pak zavolala svého muže a řekla mu: „Pošli mi jednoho z mládenců a jednu oslici. Pospíším k muži Božímu a vrátím se.“ On řekl: „Proč jdeš k němu dnes? Není novoluní ani den odpočinku.“ Řekla: „To je v pořádku.“;

Dále skládání slibů např.

Numeri. 30,3-15

Když učiní slib Hospodinu muž nebo složí přísahu, že na sebe vezme nějaký závazek, nezruší své slovo. Splní vše, co vlastními ústy pronesl.

Když učiní slib Hospodinu žena a zaváže se k něčemu v otcovském domě ve svém dívčím věku a její otec uslyší její slib a závazek, který na sebe vzala, a bude k

---

³⁸ Patrick D. Miller, The religion of ancient Israel, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000, str. 205

tomu mlčet, tedy budou všechny její sliby platit, i každý závazek, který na sebe vzala, bude platný. Jestliže však jí otec zabrání toho dne, kdy to uslyší, nebudou platit žádné její sliby a závazky, které na sebe vzala. Hospodin jí odpustí, protože jí v tom otec zabránil. Jestliže se vdá a bude ji vázat slib, nebo se o své újmě vlastními ústy k něčemu zavázala a její muž o tom uslyší a bude k tomu mlčet toho dne, kdy se o tom doslechne, budou její sliby platit, i závazek, který na sebe vzala, bude platný. Jestliže však jí zabrání její muž toho dne, kdy to uslyší, a zruší její slib, který jí váže, i to, k čemu se o své újmě vlastními ústy zavázala, Hospodin jí odpustí. Slib vdovy a zapuzené ženy, každý závazek, který na sebe vzala, bude pro ni platit. Jestliže něco slíbila nebo se k něčemu přísežně zavázala žena v domě svého muže a její muž to slyšel a mlčel k tomu a nezabránil jí, budou platit všechny její sliby, i každý závazek, který na sebe vzala, bude platný. Jestliže je však její muž toho dne, kdy je slyšel, výslovně zrušil, tedy vše, co pronesla svými rty jako svůj slib nebo závazek, který na sebe vzala, pozbývá platnosti. Její muž je zrušil a Hospodin jí odpustí. Každý slib i každý přísežný závazek, že se bude pokorovat, její muž buď nechá platit, nebo jej zruší. Jestliže však její muž před ní trvale mlčí den ze dne, nechává platit všechny její sliby nebo všechny závazky, které ji zavazují; učinil je platnými tím, že před ní mlčel toho dne, kdy je slyšel

Ke kultickým úkonům patří i udělování požehnání

Rút 2,20

Tu řekla Noemi své snaše: „Požehnán buď od Hospodina, který neodňal své milosrdenství od živých ani od mrtvých.“ A pokračovala: „Ten muž je náš blízký příbuzný, patří k našim zastáncům.“;

Rút4,14

Tu řekly ženy Noemi: „Požehnán buď Hospodin, který tě odedneška nenechává bez zastánce, jehož jméno se bude ozývat v Izraeli.“

Shrnutí:

Postavení žen ve vztahu k účasti na kultickém životě se v průběhu dějin Izraele měnilo. Odvážila bych se dovodit, že účast žen byl více akceptována v obdobích nestability, exilu, přechodu. V těchto obdobích života komunit je potřeba součinnosti všech jejích členů a to většinou při všech jejích činnostech včetně kultických úkonů. Zároveň jsou v těchto obdobích muži velice často ohroženi na životě a v zájmu uchování kultu je potřeba připustit jeho předání dalším generacím i prostřednictvím žen³⁹. K této domněnce mě myslím opravňuje i

---

³⁹ Nemohu si odpustit vsuvku z praxe, kterou pozoruji díky své práci v neziskovém sektoru. Většina migrantů, se kterými dlouhodobě pracujeme, pochází ze zemí, které jsou postaveny na mužské dominanci a zároveň na velice silné roli rodiny jako určujícího sociálního prostředí. Muž je hlava rodiny, rodinu živí a chrání. Ve chvíli exilu, kdy ztrácí své sociální vazby, postavení, které si budoval a které je také velice často závislé na interakcích v široké rodině, je odhadem 60 – 75 % mužů bezradných. V tu chvíli nastupují ženy – jsou lépe sociálně adaptabilní, nebojí se ztráty svého postavení (tváře), jsou schopné a ochotné rodinu živit prakticky jakoukoli prací (nejčastěji úklidem), navazují mnohem rychleji kontakty

zkušenost ze „současného“ světa, kdy po obou světových válkách se radikálně proměnilo postavení žen ve společnosti, v některých církvích i jejich přímá účast na kultu.

Dále se dá předpokládat, že v období, kdy Izraelské kmeny kočovaly, tak už by jenom praktická realizace kultovních úkonů v čase a prostoru složitě řešila vyloučení poloviny příslušníků kmene. Zatímco v případě městské kultury, relativní stability a upevňování moci především v rukou mužů, se postupné vylučování z kultických úkonů realizovalo mnohem snadněji. A vždy pro něj byla opora ve fyzických indispozicích žen v obdobích menstruace a šestinedělí.

Přestože se čtení Písma „ženskýmá očima“ praktikuje již delší dobu, pořád zůstává velkou hermeneutickou otázkou v otázce účasti žen na náboženském životě Hospodinův záměr a jeho interpretace v dějinách. Pro mne osobně i na základě zkušeností i na základě mojí seminární práce kořen R_CH_M⁴⁰, je otázka zodpovězena takto: Účast žen v kultickém životě obce je historickou realitou i ve starém Izraeli. Měnila se vzhledem k okolnostem, z nějakého důvodu (o tom bych se skutečně neodvažovala spekulovat) je rovné postavení žen, např. i plně akceptovaný ženský rozměr Hospodina, potlačováno. Někdy zřejmě bylo rovné (pravděpodobně nikdy ne stejné) a jakoby záblesky z toho se objevují v různých rovinách Písma a někdy bylo skutečně nerovnoprávné.

3.2.2. Lidé s tělesným postižením⁴¹

Tato kapitola vznikla na základě letmé poznámky v knize Patricka D. Millera *The Religion of Ancient Israel*⁴² v kapitole věnované účasti na kultu ve starém Izraeli⁴³, kde byly

---

s hostitelskou společností. Na druhou stranu doma udržují i náboženské rituály. Tyto sociální nárazy způsobují v rodinách velké změny, se kterými se všichni členové složitě vyrovnávají a rozhodně při nich dochází k zvažování a změnám postavení jejich členů. Nicméně po těchto počátcích s muži velice často „vzpamatují“ a hledají své zakotvení v nové situaci a velice často jsou jasně reakce, že se vůči hostitelské společnosti vymezují, snaží se definovat co je „naše“ a co je „cizí“. Pokud vím, nebyla v této oblasti v českých podmínkách proveden žádná studie. Nemohu tedy operovat žádnými daty, ale při studiu Písma z pohledu IN a OUT se mi tato zkušenost neustále vynořovala. A myslím, že by bylo možné tyto procesy aplikovat děje, které jsou jakoby zasuté v Písmu a v historii Izraele a které probleskují právě v postavení žen a cizinců. V té souvislosti lze zmínit i jeden jev spojený s písemným záznamem Bible, kde se má všeobecně za to, že začal vznikat v době exilu v Babylónu. Pokud bychom si představili situaci analogickou té, ve které se ocitají i rodiny migrantů dnes, tak je možné, že ženy byly mnohem více vytíženy péčí o domácnost a zachování rodiny a muži měli mnohem více volného času. Tak začaly vznikat dějiny zapsané „mužskýmá očima“. Ženy možná neměly ani čas a ani sílu předávat do „zápisů“ svůj pohled vnímání minulých událostí a tradovaných příběhů z jejich „ženského“ okruhu.

⁴⁰ Bedřiška Kotmelová, Kořen R_CH_M, seminární práce ze Starého zákona, obor Teologie křesťanských tradic ETF UK, 2006

⁴¹ Termín viz Hana Gottwaldová, Člověk s handicapem jako obraz boží, bakalářská práce, UK Evangelická fakulta, 2007

⁴² Patrick D. Miller, *The religion of ancient Israel*, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000, str. 205

⁴³ Patrick D. Miller, *The religion of ancient Israel*, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000, str.199

rozsáhlejší pasáže věnované cizincům a ženám. V další pasáži byly shrnuty ostatní skupiny, kde účast na kultu nebyla samozřejmá a tam⁴⁴ je mimo jiné zmínka o tělesně postižených.

Obsáhlá pasáž věnovaná cizincům je nasnadě, protože vztahy s cizinci jsou poměrně důležitým tématem SZ. Téma účasti žen je zase velikým tématem současnosti. Ale lidé s postižením? A popravdě je toto téma z hlediska starozákonních textů tématem velice bolavým. Pokud se například opřu o výrok Josefa Zvěřiny⁴⁵: „Boží slovo je klíčovou událostí dějin spásy. Slovem stvořil Bůh nebe i zemi. Své slovo dal jako zaslíbení a smlouvu SZ. Své slovo světil prorokům... Bůh vystoupil ze své tajemné skrytosti a otevřel se nám. Otevřel své srdce a oslovil nás...“ A já osobně bych s tímto výrokem ztotožnila, pak se ve vztahu k lidem s tělesným postižením dostávám do velkého rozporu, protože ve SZ je několik velice tvrdých výroků ve vztahu k lidem s tělesným postižením. Celý SZ je plný různých tvrdých a násilných opatření, z nichž některá jsou spíše výsledkem lidského konání a některá opravdu pocházejí od Hospodina, z nich ale na většinu z nich lze vztáhnout i Ježíšova slova Mt 19, 8 „...Pro tvrdost vašeho srdce...“ nebo jsou tyto požadavky pochopitelné vzhledem k zápasu o víru v Hospodina. Ale před otázkou lidí s tělesným postižením osobně zůstávám bez odpovědi. Myslím, že v oblasti vztahu k nemocným a tělesně postiženým přináší novozákonní texty a postoj samotného Krista naprosto radikální zlom. Zároveň příběhy evangelia ukazují na vztah jaký byl pro starověk napříč kulturami k nemocným běžný; že tělesné postižení je výrazem zaslouženého božího trestu

Jan 9,1 - 5

Cestou uviděl člověka, který byl od narození slepý. Jeho učedníci se ho zeptali: „Mistře, kdo se prohřešil, že se ten člověk narodil slepý? On sám, nebo jeho rodiče?“ Ježíš odpověděl: „Nezhřešil ani on ani jeho rodiče; je slepý, aby se na něm zjevily skutky Boží. Musíme konat skutky toho, který mě poslal, dokud je den. Přichází noc, kdy nikdo nebude moci pracovat. Pokud jsem na světě, jsem světlo světa.“

Mimo jiné i v bakalářské práci Hany Gottwaldové Člověk s handicapem jako obraz boží, kterou v roce 2007 obhájila na evangelické fakultě UK, je toto téma z hlediska SZ opřeno o celý příběh Jóba a výroky

Geneze 1,26-27

I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.“ Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.

Exodu 4,10-12

---

⁴⁴ Patrick D. Miller, The religion of ancient Izrael, Westminster John Knox Press, Luisville, Kentucky, 2000, str 207

⁴⁵ Josef Zvěřina, Teologie agapé, Scriptum, Praha 1992, str.215

„Ale Mojžíš Hospodinu namítal: „Prosím, Panovníku, nejsem člověk výmluvný; nebyl jsem dříve, nejsem ani nyní, když ke svému služebníkovi mluvím. Mám neobratná ústa a neobratný jazyk.“ Hospodin mu však řekl: „Kdo dal člověku ústa? Kdo působí, že je člověk němý nebo hluchý, vidící nebo slepý? Zdali ne já, Hospodin? Nyní jdi, já sám budu s tvými ústy a budu tě učit, co máš mluvit!“

Pravděpodobně jediný oddíl, který se zabývá fyzickými handicapami a kde je možné najít oporu pro plné přijetí lidí s postižením, je kniha Jób. Nejsem si jistá, jestli přijetí lidí s handicapem zejména tělesným lze opřít o citát z Exodu 4, 10 - 12 aniž by měl následující oporu v NZ. Ostatní odkazy z Písma v této citované práci jsou pak až z NZ.

Texty SZ, které podporují vyloučení osob s tělesným postižením – tedy OUT stav - jsou následující:

Leviticus 21, 17 – 23

„Mluv k Áronovi: Když se v pokoleních tvého potomstva vyskytne muž, který by měl nějakou vadu, nepřiblíží se, aby přinášel chléb svého Boha. Nepřiblíží se žádný muž s vadou: nikdo slepý nebo kulhavý nebo se znetvořenou tváří nebo s některým údem příliš dlouhým, nebo kdo by měl zlomenou nohu nebo zlomenou ruku, nebo hrbatý nebo zakrnělý nebo se skvrnou na oku nebo postižený svrabem nebo lišejem nebo s rozdrčenými varlaty. Nikdo z potomstva kněze Árona, kdo by měl nějakou vadu, se nepřiblíží, aby přinášel ohnivě oběti Hospodinovy. Má vadu, nepřiblíží se, aby přinášel chléb svého Boha. Chléb svého Boha z velesvatých i svatých darů smí jíst. Ale nesmí přistupovat k oponě a nepřiblíží se k oltáři, neboť má vadu, aby neznesvětil prostory mé svatyně. Já jsem Hospodin, já je posvěcuji.“

Deuteronomium 23, 2

Do Hospodinova shromáždění nevstoupí, kdo má rozdrčená varlata nebo uříznutý pyj.

2. Samuelova 5, 6 - 8

Král šel se svými muži na Jeruzalém proti Jebúsejcům, obyvatelům země. Ti Davidovi řekli: „Sem nevstoupíš, leč bys odstranil slepé a kulhavé.“ Prohlásili: „Sem David nevstoupí.“ Ale David dobyl skalní pevnost Sijón, to je Město Davidovo. Onoho dne David řekl: „Každý, kdo chce bít Jebúsejce, ať pronikne vodní štolou na ty kulhavé a slepé, které David z duše nenávidí.“ Proto se říká: „Slepý a kulhavý nevstoupí do Božího domu.“

Musím s určitým zahanbením přiznat, že při původním rozvrhu této bakalářské práce jsem nepočítala s problematikou vyloučení lidí s tělesným postižením v textech SZ a následně s jejich účasti na slavnostech Paschy. Teprve na základě letmé poznámky v knize Patricka D.

Millera The religion of ancient Izrael⁴⁶ v kapitole věnované kultické účasti různých skupin jsem začala hledat texty k této problematice, ale vzhledem k její závažnosti a nedostatku času i rozsahu této práce jsem na podrobnější rozbor musela rezignovat. Z uvedených citací z Písma a z běžné praxe starověku lze dovodit, že lidé s tělesným postižením byli skutečně z plné účasti na kultu vyloučeni. Ovšem v jakém rozsahu a jestli to bylo napříč celými dějinami Izraele nemohu nijak doložit.

3.2.3 Cizinci

Třetí sociální skupinou, u které můžeme v Písmu vyzorovat nejednoznačný vztah v jejich rovnocennému přijetí do komunity jsou cizinci.

Pokud si položíme otázku IN či OUT ve vztahu k cizincům, musíme nejprve určit, kdo byl cizí a kdo byl náš či „můj lid“. Ve Starém zákoně se nikde nedočteme definici „mého lidu“, přestože jsou tento nebo obdobné výrazy často používány. Na rozdíl od mnoha přesných kultických předpisů a pokynů k praktickému životu není příslušnost přesně definována. A přesto můžeme říct, že náboženství SZ se postupně stává „národním náboženstvím“. Vyvolenost lidu Izraele, jeho exkluzivita je jedním z hlavních témat SZ. Dokonce můžeme tuto linii sledovat i v evangeliích, kdy sám Ježíš říká v Mat 13,22 - 28, že je poslán k Izraelitům.

Matouš 13,22-24

„A hle, jedna kananejská žena z těch končin vyšla a volala: „Smiluj se nade mnou, Pane, Synu Davidův! Má dcera je zle posedlá.“ Ale on jí neodpověděl ani slovo. Jeho učedníci přistoupili a žádali ho: „Zbav se jí, vždyť za námi křičí!“ On odpověděl: „Jsem poslán jen ke ztraceným ovcím z lidu izraelského.“

Pokusím se určit okruhy, které nás mohou nasměrovat k tomu co je „můj lid“:

1) genealogické vymezení:

Rodokmeny je protkán celý SZ a je dost pravděpodobné, že výpočet předků byl obsahem předávané ústní tradice a je to také pravděpodobně jediné kritérium, které nebylo zpochybňováno. Odpovídá to i představám, že víra v Jahveho (původně El⁴⁷) byla původně tzv. rodinným náboženstvím. Nakonec tomu odpovídá i často opakované spojení „Bůh Abrahamův, Izákův...“. Rodiny tvořily čeledi a kmeny. Až do vzniku království byla tato forma spoluzití určující. „Náš“ je tedy člověk, který má za sebou rodokmen,

---

⁴⁶ Patrick D. Miller, The religion of ancient Izrael, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000, str. 205

⁴⁷ Patrick D. Miller, The religion of ancient Izrael, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2000,

In Search of true Wisdom, Essays Old Test Interpretation in Honour of Donald E. Clementsamen, Sheffield academic Press Ltd., Sheffield, 1999

který sahá až k praotcům, kteří vyznávali Jahveho. Myslím, že zásadním zlomem v tomto vymezení byl návrat z exilu a že od té doby byly rodokmeny opravdu velice pečlivě zaznamenávány a byla tím pečlivě hlídána příslušnost k Izraeli. Oporu pro toto tvrzení bych hledala v Ezdrášovi a Nehemjášovi. Více se tímto zabývám v kapitole o slavení Pesachu.

2) Místo

Je dost pravděpodobné, že v období před vznikem království docházelo ke spolupráci nepřibuzenských rodin či kmenů jak v obraně, tak i v hospodářství. To s sebou neslo důsledky např. i ve formě smíšených manželství. Písmo je ale v tomto nejednoznačné. Jsou místa, která jak smíšené svazky, tak i jiné druhy spolupráce odmítají.

Exodus 34,11 – 16

Bedlivě dbej na to, co ti dnes přikazují. Hle, vypudím před tebou Emorejce, Kenaance, Chetejce, Perizejce, Chivejce a Jebúsejce. Dej si pozor, abys neuzavíral smlouvu s obyvateli té země, do které vejdeš, aby se nestali uprostřed tebe léčkou. Proto jejich oltáře poboříte, jejich posvátné sloupy roztrháte a jejich posvátné kůly pokácíte. Nebudeš se klanět jinému bohu, protože Hospodin, jehož jméno je Žárlivý, je Bůh žárlivě milující. Neuzavřeš smlouvu s obyvateli té země. Budou se svými bohy smilnit a svým bohům obětovat a tebe pozvou, abys jedl z jejich obětního hodu; a ty budeš brát z jejich dcer manželky pro své syny a jejich dcery budou se svými bohy smilnit a svádět tvé syny, aby smilnili s jejich bohy.

Naopak jsou místa, kde je určitá forma spolupráce připuštěna

Leviticus 19, 33 - 34:

Bude-li přebývat s tebou ve vaší zemi někdo jako host, nebudete mu škodit. Ten, kdo bude s vámi přebývat jako host, bude vám jako domorodec mezi vámi. Budeš ho milovat jako sebe samého, protože i vy jste byli hosty v zemi egyptské. Já jsem Hospodin, váš Bůh.

Také příběh Rút před námi rozevívá to, jak se mohl člověk stát „naším“. Rút byla Moábka a snacha Noemi z Efratejců z Judska. Rút neopustila svou tchyni a doprovázela ji zpátky do Betléma. Stěžejní je pravděpodobně vyznání

Rút 1, 16

„Ale Rút jí odpověděla: „Nenaléhej na mne, abych tě opustila a vrátila se od tebe. Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem“.

Rút se natolik stává „naší“, že je pramatkou Davida.

3) státní občanství

V době království dochází k posunu vnímání příslušnosti k Izraeli – přestože i tady je rodová posloupnost důležitá pravděpodobně bylo důležité i „státní“ občanství – tedy místo pobytu, odvody daní. (1. Kr.8, 41- 43). Obecně byla tato doba k cizincům, kteří žili smírně na území Izraele nakloněná viz např. 2.Paralipomenon 35,18, kde slavili všichni, kdo byli v Jeruzalémě.

2.Paralipomenon 38,18

V Izraeli nebyl takový hod beránka slaven ode dnů proroka Samuela; ani žádný z izraelských králů neslavil takový hod beránka, jaký slavil Jóšijáš, kněží, lévijci a celý Juda i přítomní Izraelci a obyvatelé Jeruzaléma.

Ale i z doby království např. ve vztahu k Šalomounovým manželkám můžeme zaslechnout varovný tón např. v 1. Královské 11,1-6⁴⁸, který se pak opakuje v Nehemjášovi 13,26.

1. Královská 11, 1-6

Král Šalomoun si zamiloval mnoho žen cizinek, faraónovu dceru, Moábky, Amónky, Edómky, Sidónanky a Chetejky, z těch pronárodů, o nichž Hospodin Izraelcům řekl: „Nebudete vcházet k nim a oni nebudou vcházet k vám. Jistě by naklonili vaše srdce ke svým bohům.“ Šalomoun k nim přilnul velkou láskou. Měl mnoho žen: sedm set kněžen a tři sta ženin. Jeho ženy odklonily jeho srdce. Když nadešel Šalomounovi čas stáří, jeho ženy odklonily jeho srdce k jiným bohům, takže jeho srdce nebylo cele při Hospodinu, jeho Bohu, jako bylo srdce jeho otce Davida. Šalomoun chodil za božstvem Sidónanů Aštoretou a za ohyzdnou modlou Amónců Milkómem. Tak se Šalomoun dopouštěl toho, co je zlé v Hospodinových očích, a neoddal se cele Hospodinu jako jeho otec David.

Nehemjáš 13,26

Což se právě tím neprohřešil izraelský král Šalomoun? Mezi mnohými národy nebylo krále jemu podobného. Byl milován Bohem, který jej určil za krále nad celým Izraelem. A přece i jeho svedly ženy cizinky ke hříchu.

4) víra v jediného Boha

I v dobách, kdy se přínáležitost cizinců k Izraeli připouštěla, bylo pro hosty nutné vyznávat Hospodina a dodržovat jeho předpisy. V Leviticu toto zaznívá opakovaně. Zcela základním požadavkem ovšem bylo výlučné postavení Jahveho, že je Bohem jediným. I když přesně to bylo právě velice často kamenem úrazu. Běžnější v té době bylo vyznávání více bohů, dozvuky mnohobožství nacházíme především v Genezi a těžký zápas o vyznání jediného Boha v Exodu. A opětované návraty Izraelců k mnohobožství a modlářství zní z doby soudců i z doby království.

Ve vztahu k cizincům se situace změnila s exilem a s návratem z exilu. Pohroma exilu byla jednoznačně vykládána jako rána, kterou dopustil Bůh na svůj lid za to, že porušoval jeho předpisy jak praktického rázu (okrádání vdov a sirotků apod.), tak uctíváním jiných bohů. Při

---

⁴⁸ je ovšem otázka, jestli to není pozdější vsuvka?

návratu a možná již v samotném exilu se z tohoto důvodu se postupně začalo s vylučováním všeho, co je cizí. Nastala cesta k hledání toho, co je „naše“. Jedno z nejsilnějších míst, je líčení z Ezdráš, jak Izraelci propouštěli své ženy cizinky: **Ezdráš 9 a 10**⁴⁹. Mám za to, že toto výlučné postavení Izraelitů a hlídání si toho „svého“ zůstalo v jejich komunitách již natrvalo. Odvážila bych se to dovozovat i z obtížnosti s jakou se např. apoštol Petr vyrovnával s křtem pohanů.

4. Pesach

Z předchozích kapitol vyplývá, že IN a OUT stav byl ve starém Izraeli důležitou otázkou života komunity. Dále bude sledovat, jak se postavení IN a OUT promítalo na slavnosti Pachy. Slavnost Paschy se v biblickém podání dvakrát stala průsečíkem starého a nového světa ve chvíli exodu Izraele z Egypta a ve chvíli poslední večeře Ježíše. Na této slavnosti se lámou dějiny. Tento svátek je od počátku svátkem změny. Nakonec jeho překlad znamená přechod. Přechod v praktickém slova smyslu – tj. ve chvíli exodu to znamenalo vydat se do pouště, kde se jen velice obtížně přežívalo. Znamenalo to ale i přechod v myšlení. Slavnost měla připomínat, že Bůh je jeden, že se stará, že nezapomíná na své sliby. Pascha stála u zrodu víry národa, která byla radikálně jiná než u o okolních národů zejména v monoteismu, který navíc neměl zachycení v nějakém hmatatelném zobrazení. Základem takto postavené víry byla zkušenost Mojžíše, kde můžeme určit tři hlavní atributy:

1. návaznost v rodové linii

Exodus 3,6

A pokračoval: „Já jsem Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.“ Mojžíš si zakryl tvář, neboť se bál na Boha pohledět.

2. Neuchopitelnost, nezobrazitelnost a podstatnou přítomnost v bytí, Hospodin se tím představuje ne jako vnější manipulátor života a dějin, ale jako svou podstatou přítomný:

Ex 3,14

Bůh řekl Mojžíšovi: „JSEM, KTERÝ JSEM.“

3. Hospodin je prvotně jednající

Ex 3,14

A pokračoval: „Řekni Izraelcům toto: JSEM posílá mě k vám.“

---

⁴⁹ text je uveden v příloze

Slavnost Paschy měla již navždy připomínat, že se Hospodin nejen stará, ale že potřebuje spolupráci člověka, který je ochotný vykročit do neznáma, do pouště. Zároveň byla Pascha symbolem, že se lze vyvázat z otroctví.⁵⁰

Slavení Paschy lze rozčlenit do 6 historických fází⁵¹, z nichž dvě patří již do křesťanské éry

1. prehistorické období – existence dvou svátků – Hod beránka a Slavnost nekvašených chlebů
2. biblické spojování do jednoho svátku
3. transformace svátku do putovního svátku
4. pozdně biblické trendy povznesení slavení tohoto svátku jako svátku určující příslušnost k národu
5. transformace v novozákonních knihách a životě rané církve
6. transformace slavnosti v rabínské tradici po zboření chrámu

Ve vztahu ke dvěma částem slavení Pesachu můžeme ve SZ najít zmínky, které podporují teorii existenci dvou svátků – obětování ročního beránka a svátek nekvašených chlebů. Domnívám se, že je na místě v této souvislosti poukázat na dvě první oběti Hospodinu⁵², které jsou v Písmu zmíněny a to obětiny Ábela a Kaina, které také byly z obilí a z prvorozených ovcí. Tento vztah k první popsané oběti vytváří linku, která poukazuje na to, že slavnost Paschy má hluboký symbolický obsah a je znamením vztahu k Hospodinu k lidem. Baruch M. Bokser ve slovníku *The Anchor Bible Dictionary*⁵³ poukazuje na různé zdroje, ze kterých lze vyvodit, že se s velkou pravděpodobností jednalo o způsoby nomádů (obětování beránka) a zemědělců (nekvašené chleby). Kdy obětování beránka na jaře před začátkem migrace za pastvou byla prosba o ochranu. Nekvašené chleby zase znamenaly oslavu nové úrody bez příměsi starého těsta. Jedna z možných teorií předpokládá, že Svátek nekvašených chlebů byl integrován až po usazení v Kenaanu a je tedy mladší.

Pokud vezmeme teorii dvojího původu svátku i jejich symbolický obsah, tak se jeví jako konstitutivní postupné spojení těchto dvou významných svátků do jednoho. Pravděpodobně se oba odehrávaly na jaře a oba byly znamením nového začátku. Tuto symboliku v sobě nese Pascha i v biblickém podání.

---

⁵⁰ Pascha slavená Ježíšem také stála u zrodu víry, která byla radikálně jiná. Také znamenala, že se Bůh postará, i když dost překvapivým způsobem. Pascha slavená Ježíšem také znamená, že se lze vyvázat z otroctví.

⁵¹ BARUCH M. BOKSER Freedman, UNLEAVENED BREAD AND PASSOVER, FEASTS in David Noel, ed., *The Anchor Bible Dictionary*, (New York: Doubleday) 1997, 1992.

⁵² Gen 4, 3-9

⁵³ BARUCH M. BOKSER Freedman, UNLEAVENED BREAD AND PASSOVER, FEASTS in David Noel, ed., *The Anchor Bible Dictionary*, (New York: Doubleday) 1997, 1992.

Vzhledem k tomu, že Hod beránka a Slavnost nekvašených chlebů byly vždy svátky podstatné a odvážila bych se říci i ustavující. Na několika místech⁵⁴ se opakuje „Třikrát v roce se ukáže každý, kdo je mužského pohlaví, před Pánem Hospodinem.“ Stejný význam pro celou izraelskou komunitu, měla tato slavnost, kromě samotného exodu, i v době králů Chizkjáše a Jošiáše⁵⁵

Na oslavě Paschy, ať již se slavila v rodinných komunitách nebo v chrámu, je možné ukázat, jak různorodý byl přístup k tomu, kdo se slavnosti směl zúčastnit. Protože možnost podílet se na této slavnosti znamenala nějaký druh příslušnosti k Izraeli a tedy i podíl na vyvolenosti.

Jednotlivá biblická místa, kde jsou Hod beránka a Slavnost nekvašených chlebů zmíněny, jsem nejprve zpracovala do tabulky, kde jsou položeny tyto otázky.

- a) Kdo všechno smí slavit
- b) Kdo se konkrétně podílí na kultických úkonech
- c) Kdo je přímo vyloučen
- d) Kdo je nepřímo vyloučen
- e) Kde se slaví – tedy místo

4. 1. Tabulka s přehledem otázek:

Texty	Kdo všechno smí slavit	Kdo konkrétně koná	Kdo je přímo vyloučen přímo v textu	Kdo je nepřímo vyloučen	Kde se slaví
Ex 12,1-20	Celé shromáždění	Celé shromáždění	nikdo	nikdo	V domech
Ex 12,21-28	Izrael	Starší a lid	nikdo	Otázkou jsou ženy – odkazy na syny	V domech
Ex 12,29-42 Oslava – jakoby druhotná – jedení chlebů za cesty	Lid a Izrael, počítají se muži	Izrael a přimíšený lid	nikdo	Počítají se muži, je zmínka o dětech, ale ne o ženách – tedy nepřímé vyloučení žen? Spíše ne	Na cestě

⁵⁴ Exodus 23,17 . Exodus 34,23, Deuteronomium 16,16

⁵⁵ 2. Kr 23,21-25; 2. Par 30,1-27; 2.Par 35,1-19

Ex12, 43- 51	Izraelská pospolitost, obřezání hosté a služebníci koupení za stříbro	všichni	Cizinci – ale neřeší se kdo to je, neobřezaní, přistěhovalci a nádeníci	nikdo	V domě
Ex 13,1 - 16	Lid	všichni	nikdo	Ženy – není zmínka o dcerách a ženách	Celé území – nesmí být nic kvašeného
Ex 34,14-26	Mužské pohlaví	Muži	nikdo	Ženy – mluví se spíše o mužích	Není sice přesně určeno, ale podle slov, že se ukáže před Hospodinem se dá předpokládat, že se již slaví na kultickém místě
Lv 23,1- 14	Shromáždění Izraele	Spolupráce s knězem	nikdo	Nikdo – důsledně se mluví o lidu či shromáždění	Není sice přesně určeno, ale vzhledem k tomu, že se jedná o spolupráci s knězem není to domov – spíše veřejné shromaždiště
Nu 9,1- 14	Izrael, host pokud splní nařízení – nepíše se ale jaká, Obřízka?? Smí i domorodec v zemi – tedy	všichni	Dočasně ten kdo je nečistý	nikdo	Na Sínajské poušti, ale není jasné, jestli všichni dohromady nebo po domech – tedy stanech? Či po rodech?

	původní obyvatel?				Navazuje ale na pokyny pro lévijce a hromadné úkony u stanu setkávání!
Dt16,1-8	Všichni? Je tam přímé oslovení – není ani Izrael či lid	Ten kdo je osloven – ale když je to na určeném místě je otázkou, zda zasahuje kněz	Nikdo	To je otázka návazných textů –Dt16, 9 – 17 u dalších dvou slavností se vyjmenovávají ostatní – otroci, dcery, vdovy (manželky jakoby se rozuměly samo s sebou, ovšem na závěr je dáno – mužského pohlaví!	Hod beránka se slaví na společném místě – zřejmě stan setkávání – určitě místo určené Hospodinem, pak na nekvašené chleby jdou ke svým stanům? U ost. svátků ale není určeno veřejné shromaždiště?
Joz 5,1-12	Izraelci	všichni	nikdo	Ten kdo nebyl obřezán, jak vyplývá z textu slavnost byla po obřízce,	Gilgál, venku tábořiště, přestala mana
2. Kr. 23,21-25	Veškerý lid	Zřejmě všichni, v příbězích Jošijáše, ale vystupují i kněží	nikdo	nikdo	Text činí dojem, že spíše společné slavení ne po domech
2.Pa kap. 30	Izraelci, celé shromáždění	Kněží a lévijci	Nikdo, naopak i ti kdo nebyli očištěni jsou ospravedlněni, slaví i přistěhovalci, zřejmě všichni	Nikdo	Veřejné prostranství, Jeruzalém

			kdo se dotazovali na Hospodina		
2Pa 35	Izraelci podle rodů	Kněží a lévijci	nikdo	nikdo	Veřejné prostranství, rozdělení podle rodů
Ezd 6,19-22	Izraelci, přesídlenci i původní, každý kdo se očistil a každý, kdo vzýval Hospodina (obřízka ?)	Kněží a lévijci	nikdo	Otazníkem jsou ženy, jsou jmenováni synové	Na veřejném místě po posvěcení chrámu v Jeruzalémě
Ez 45,18	Zjevně Izraelci	Kněží a vybraní lévijci, kteří zachovali věrnost	V této pasáži nikdo, ale před tím Ez 44,9 vydává příkaz že do jeho svatyně nesmí nikdo z cizinců, který má neobřezané tělo ALE pozor i srdce!	Viz předchozí	V chrámu, veřejné místo

Z tohoto stručného přehledu vyplývá:

Kromě osob ve stavu nečistoty nebo vyobcování nebyl z řad Izraelců nikdo pro slavení Hodu beránka a Svátku nekvašených chlebů přímo v textu vyloučen. Druhotně byly občas vyloučeny ženy. Přímého odmítnutí se dostává jen cizincům, neobřezaným hostům, nádeníkům – pravděpodobně neizraelského původu. Osobně pro mne velkou otázkou zůstává účast lidí s tělesným postižením.

4.2. Podrobný rozbor tří slavností Paschy

K podrobnějšímu rozboru IN a OUT při slavení Paschy jsem si vybrala tři místa, kde je tato slavnost slavena i jako symbol určitého přelomu. Výběr padl na tři historické periody.

Ustanovení o Hodu beránka a Svátku nekvašených chlebů z doby exodu, z doby království a z doby po exilu.

4.2.1 Exodus 12,1-51⁵⁶

Pozadí příběhu: Příběh je zasazen do exodu z Egypta, tedy konfrontace s egyptskou kulturou, která s sebou nese víru v bohy, fascinaci smrtí a kult smrti⁵⁷ a také především svět obrazů⁵⁸ a symbolicko-předmětné vnímání světa.

Při několikerém čtení této obsáhlé pasáže se vystupují tyto „skryté“ myšlenky

1. vzpomínka na život mimo města (převážně pastevecký i když je možné že i zemědělský způsob života) – tuto vzpomínku zřejmě přináší Mojžíš
2. vzpomínka na svobodu oproti současnému útisku
3. vytratil se důvod pobytu v Egyptě, tedy záchrana před hladomorem

Pokud budeme zjišťovat, co nám tento příběh sděluje, tak kromě toho, že se zjevně jedná o několik pramenů spojených do jednoho příběhu a tento celý příběh obsahuje:

1. pokyny pro současnost, tak aby Izrael zůstal naživu
2. pokyny pro budoucnost, ve které se bude tato událost připomínat jako noc bdění pro Hospodina
3. zakotvení v minulosti – 430 let pobytu Izraele
4. předpisy obřadu – úprava pokrmu, oblečení, i vnitřní postoj – budete jej jíst ve spěchu
5. v jaké společnosti se má slavit – tady se předpisy rozcházejí
6. samotný popis, jak útěk proběhl (pobití prvorozených, naléhání Egyptanů, vyplenění Egypta.)⁵⁹

IN a OUT:

Ženy

V první části vyprávění slaví celý dům, lze tedy předpokládat, že i ženy. Vzhledem k tomu, že v následujících textech exodu ženy aktivně vystupují, mám za to, že byly slavnosti plně přítomné. A ani ke konci textu není opora pro domněnku, že by byly vyloučeny.

Cizinci

---

⁵⁶ text je uveden v příloze

⁵⁷ Barbara Wattersonová, Egyptané, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2005, přeloženo z angl. Originálu The Egyptians, nakladatelství Blackwell, Oxford 1998

⁵⁸ Manfred Lurker, Lexikon bohů a symbolů starých Egyptanů, Euromedia Group, Praha 2003, z německého originálu Lexikon der Götter und Symbole der alten Ägypter vydaného nakl. Scherz, 1987

⁵⁹ Při čtení literatury věnované Exodu jsem pochopitelně narazila na různé teorie pramenů a záznamů faktických událostí. Pokud si však očima praktické ženy představím samotnou situaci útěku jak je zachycena v Ex 12,33 – 40, tak mi přijde dost reálná.

Ze samotného textu Exodu od 1. kap. nelze odvodit, že by se izraelská komunita nějak výrazně mísila s Egypťany, naopak celý text vede k tomu, že žila odděleně. Ale je veliká otázka, jestli tomu ve skutečnosti tak bylo a v Exodu 12,38 se mluví o přimíšeném lidu. Otázka příslušnosti k národu se neřeší. S největší pravděpodobností se dodržovala obřízka jako znamení⁶⁰. K této domněnce mne vede pasáž

Exodus 4,24-26⁶¹.

Když se na cestě chystali nocovat, střetl se s ním Hospodin a chtěl ho usmrtit. Tu vzala Sípóra kamenný nůž, obřezala předkožku svého syna, dotkla se jeho nohou a řekla: „Jsi můj ženich, je to zpečetěno krví.“

V první části příběhu se otázka, kdo smí slavit, neřeší. Pokyn, že se mají přizvat i sousedé bych v tomto kontextu četla tak, že mohli být pozváni i sousedé neizraelité (viz přimíšený lid), kteří chtěli také odejít z otroctví. Spíše se ale jednalo o soukmenovce. Je otázkou, jestli ne-izraelité museli být obřezáni (jestli by se obřízka vůbec stihla) a je také otázkou, jestli nebyli tito uprchlíci zdrojem potíží a následně se mluví o zákazu slavit cizincům, tedy postupné vylučování z komunity. Pokud bychom vzali základní dějovou linku exodu jako popis, i když samozřejmě ne přesný, historické události, tak bych si dovedla tuto situaci prakticky velice dobře představit.

1. praktickým důvodem odchodu jsou velice těžké životní podmínky, navíc přetrvává vzpomínka na svobodné kočování
2. neizraelští, přátelsky naklonění, sousedě slyší vzpomínky na svobodu a možná mají i své vlastní
3. ve chvíli, kdy se naskytne možnost odchodu, se chtějí přidat a není důvod jim to neumožnit, pokud mají přátelské vazby na izraelské sousedy

Teprve později se vynořují rozdíly ve vnitřním důvodu odchodu.

V závěrečné části vyprávění, již po uskutečněním odchodu z Egypta, dostávají Mojžíš a Áron doplňující pokyny, kdy je rozhodující právě obřízka.⁶² Obřízka nás vrací k uzavření smlouvy s Abrahamem⁶³. Slavit nesmí cizinec a nádeník, ale příslušník domácnosti koupený za stříbro ano, pravděpodobně pro ně platila obřízka stejně jako to udělal Abraham – **Geneze 17,23**. Ovšem host, pokud postoupí obřízku – tedy znamení smlouvy s Hospodinem, může slavit.

---

⁶⁰ Viz i Joz 4, 5 - 8

⁶¹ Místo, kolem kterého je mnoho nejasného a kde je zmínka o tom, jak Sípóra obřezala svého a Mojžíšova syna. Z textu není zcela patrné, kdo měl být usmrcen ve chvíli, kdy všichni šli k Izraeli. Syn pravděpodobně jako ne zcela – příslušník Izraele neměl být připočten k Izraeli a obřízkou byla tato situace vyřešena.

⁶² musíme v této chvíli ponechat stranou situaci, že podle Jozue 4,2-9 se synové Izraele po dobu 40 na poušti neobřezávali

⁶³ Do smlouvy byl zahrnut jmenovitě i Abrahamova žena Sára Gen 17, 15-16

Myslím, že z pohledu budování komunity je tato posloupnost docela dobře představitelná. Osobně jsem přesvědčena, že i tyto události jsou popisem vzpomínky, která sice nemusí být přesná, ale v obrysech zachycuje problém, které s sebou cesta k svobodě nesla a problém s cizími příslušníky je velice dobře představitelný. Vycházím mimo jiné i ze své zkušenosti práce s migranty v ČR.

4.2.2. 1. Paralipomenon kap. 30⁶⁴

Druhá kniha Paralipomenon je strhujícím příběhem království, které kolísá ve své věrnosti k Hospodinu a které se štěpí na dva samostatné útvary. První akcenty nevěry, způsobené podle **2. Královské** množstvím a hlavně národností žen a ženin Šalamouna, se objevují již za konce jeho života a především hned u jeho následovníků.

Chizkijáš a jeho náboženská reforma má v **2. Paralipomenon** velký prostor⁶⁵. Došlo k očištění chrámu a po té následuje Hod beránka a Slavnost nekvašených chlebů. Vzhledem k tomu, že u Chizkijáše můžeme sledovat velké snahy o znovu sjednocení Izraele, byly k této slavnosti pozvány všechny kmeny Izraele⁶⁶. Aby bylo umožněno tuto slavnost slavit opravdu všem a aby byla zajištěna čistota všech účastníků, byla slavnost přeložena na druhý náhradní termín, tak jak to umožňovalo ustanovení z **Numeri 9,6 -13**.

Při několikerém čtení této pasáže je jasné, že:

- a) slavení Hodu beránka a Slavnosti nekvašených chlebů po dlouhé odmlce má být a skutečně se stává velkou obnovou vztahu s Hospodinem
- b) obě slavnosti jsou zároveň velkou výzvou ke sjednocení celé komunity, které má proběhnout prostřednictvím návratu k Bohu předků a odpovídá tomu i očista od model
- c) žádat o společné slavení tohoto svátku znamenalo se vystavit posměchu a vyžadovalo i značnou odvahu
- d) je z celého textu velice silně znát snaha zachovat se správně podle nařízení z doby Mojžíše
- e) slavnost nebyla formální, ale byla projevem skutečné radosti a niterného přiblížení shromáždění Hospodinu
- f) Chizkijáš i celé shromáždění se opřelo o Hospodinovo milosrdenství, na nějž se v textu odkazuje několikrát

2. Paralipomenon 30,9

Když se obrátíte k Hospodinu, dojdou vaši bratři a vaši synové slitování u těch, kteří je zajali, a navrátí se do této země. Vždyť Hospodin, váš Bůh, je milostivý a slitovný a svou tvář neodvrátí od vás, když se k němu navrátíte. “

---

⁶⁴ text je uveden v příloze

⁶⁵ Starozákonní překladatelská komise pod vedením Miloše Biče, Výklady ke

Starému zákonu II. , Jozue až Ester, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1996, str.620

⁶⁶ Starozákonní překladatelská komise pod vedením Miloše Biče, Výklady ke

Starému zákonu II. , Jozue až Ester, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1996, str. 622

2.Paralipomenon 30,18-20

Chizkijáš se za ně modlil: „Dobrotivý Hospodin nechť zproští viny každého, kdo se upřímným srdcem dotazoval na slovo Boha Hospodina, Boha svých otců, i když ne prošli očišťováním ve svatyni.“ Hospodin Chizkijáše vyslyšel a lid uzdravil.

- g) z celého textu k nám přes staletí proniká skutečná radost celé komunity se všemi projevy „řádne slavnosti“ tedy dobré jídlo, hudba a veselí

IN a OUT:

V tomto textu není nikdo přímo vyloučen. Naopak je to text, kde je připuštěno slavit i ve stavu nečistoty, pokud člověk slaví s upřímným srdcem. Celá slavnost ze strany lidí je postavena na konání Chizkijáše, velmožů, kteří dodávali zásoby a aktivně se podíleli na přípravě a celého shromáždění. Termín „celé shromáždění“ je v textu zmíněn sedmkrát. Všechny zahrnující text je ve verši 25 *Celé shromáždění judské se radovalo, kněží a lévijci i celé shromáždění, všichni, kteří přišli z Izraele, i ti, kteří dříve přišli ze země izraelské a žili pohostinu v Judsku.*

Ženy

Pokud se zastavíme u žen, tak není zřejmé, jestli měly na této slavnosti účast. V celém textu nenajdeme jakoukoli přímou zmínku o ženách, pokud se nemluví přímo o lidu nebo shromáždění, tak se mluví o otcích, synech, bratrech. V následující kapitole je ale tento text:

2.Paralipomenon 17- 18

Kněžské seznamy se pořizovaly podle otcovský rodů, rovněž lévijské, od dvanáctiletých výše podle jejich povinností v jednotlivých třídách. Seznamy platily pro všechny jejich děti, ženy, syny a dcery, pro celé shromáždění, pokud se věrně posvětili, aby byli svatí.

Myslím, že z něj se dá dovodit, že ženy nebyly ze slavnosti vyloučeny. Pravděpodobně ale neměly také povinnost slavit.

Cizinci

Co se dotýká cizinců, rozhodně nebyli přímo vyloučeni tak jako v některých jiných textech. Přestože se jednalo především o shromáždění ke kterému byl vyzván celý Izrael, tak bych z celého vyznění předpokládala, že slavnosti se směl účastnit ten, kdo vyznával Hospodina. V následující kapitole jsou obyvatelé Jeruzaléma vyzváni, aby odváděli desátky, aby se dodržovala nařízení Hospodina – výzva a pak ochota k odvodu desátků byla tedy vyjádřením kultického postoje. Z textu je patrné, že se jednalo především o výzvu směrem k Izraeli, ale podle mne z tohoto přistěhovalci nebyli vyloučeni. Důležitý byl především postoj k Bohu Izraele s tím důrazem, že se jedná o vnitřní postoj – postoj srdce.

Pokud sledujeme otázku eklesiologickou tedy ve smyslu vyvolenosti národa ale i ve smyslu komunity, tak tato pasáž Písma je v obou těchto ohledech velice silná, kdy středobodem je vztah k Hospodinu a ne jen faktická příslušnost k národu. Vzhledem k tomu, že k době Chizkijáše se váží i texty Izajáše, který svými proroctvími otevírá cestu k novým důrazům

vztahu Hospodin – člověk⁶⁷ tak bych se odvážila dovést, že do slavicí komunity mohl i cizinec, který vyznával Hospodina Izraele.

4.2.3. Ezdráš 6,19-22

Potom čtrnáctého dne prvního měsíce slavili synové přesídlenců hod beránka. Kněží i levité se do jednoho očistili. Všichni byli čisti. Zabíjeli velikonočního beránka pro všechny syny přesídlenců, pro své bratry kněze i pro sebe. I jedli Izraelci, kteří se vrátili z přesídlení, i každý, kdo se k nim připojil a oddělil od nečistoty pohanů v zemi, aby se dotazoval Hospodina, Boha Izraele. Po sedm dní slavili s radostí slavnost nekvašených chlebů, protože Hospodin jim způsobil radost, když jim naklonil srdce asyrského krále, aby je podpořil při díle Božího domu, domu Boha Izraele.

Kniha Ezdráš je barvitým popisem návratu z Babylóna. Vyskytují se v ní paralely s Exodem – odchod z otroctví, naděje na svobodu, odchod se stříbrem a zlatem. Po vyličení samotného odchodu následuje seznam navrátilců, kde jsou vedle izraelských rodin uvedena i neizraelská jména⁶⁸. Osobně bych předpokládala, že to byl výsledek sňatků spíše než výsledek misijního působení.⁶⁹ S tím, že tolerance, která v té době v perské říši převládla i v otázce určení národů a vyznávání národního boha, zajisté usnadnila konverzi neizraelitů k Hospodinu. Obecně se má za to, že babylónské zajetí vedlo k velké obnově ve vyznání Hospodina, že to byla doba, kdy se z paměti národa formovaly všechny zásadní výpovědi o cestě izraelského národa a současně s tím, se zřejmě zcela zásadně formoval kult. Po návratu do Jeruzaléma došlo v takto formovaném duchu k obnově a jak zápis z knihy Ezdráš ukazuje, došlo nevyhnutelně k ideovému střetu s lidmi, kteří zůstali v místě. Podle 2 Kr 25,12 zůstala v zemi jen část chudiny, která měla obdělávat půdu. Země ale zůstala bez kněží a léviticů. Je dost dobře představitelné, že po tak velkém šoku z dobytí země, která se již před tím zmítala v nevěrnosti ve vyznávání Hospodina a ve chvíli, kdy odešli ti, jejichž náplní práce bylo uchovávat jak kult, tak i paměť Izraele, prošli původní obyvatelé stejnou cestou jako se popisuje v **2. Kr álovské 17, 24– 41**⁷⁰.

Po návratu z Babylónského zajetí je konflikt mezi těmi, kdo přišli z Babylóna a s největší pravděpodobností tam prodělali velkou náboženskou obnovu, a původními obyvateli velice silný a jeho popisu je v Ezdrášovi věnováno hodně prostoru. Původní obyvatelé byli i příčinou

---

⁶⁷ např. Iz 1, 18 *Pojďte, projednejme to spolu, praví Hospodin. I kdyby vaše hříchy byl jako šarlat, zbělejí jako sníh, i kdyby byly rudé jako purpur, budou bílé jako vlna,*

⁶⁸ Starozákonní překladatelská komise pod vedením Miloše Biče, Výklady ke

Starému zákonu II. , Jozue až Ester, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1996, str. 638

⁶⁹ Starozákonní překladatelská komise pod vedením Miloše Biče, Výklady ke

Starému zákonu II. , Jozue až Ester, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1996, str. 638

⁷⁰ Text je uveden v příloze

zastavení stavby chrámu⁷¹. Pokračování ve stavbě vyžadovalo velkou morální a duchovní podporu. Po dostavbě chrámu a jeho posvěcení se slavil Hod beránka a Slavnost nekvašených chlebů. Slavnost Paschy byla v kontextu obnovy země završením kultické obnovy. Samotný text je poměrně krátký, ale jsou tam zmíněny dva zásadní atributy slavnosti; slavili ti, kteří byli čistí a slavili s velkou radostí. Oproti popisu za Chizkijáše je ale slavnost mnohem menší, přiměřená stavu, ve kterém se rozbitá země nacházela. I při této slavnosti je zmíněn stav země, tj. že není samostatná.

IN a OUT:

Cizinci

Popis osídlování země, kde se navrátilci z exilu v konfliktu setkávají s příslušníky svého národa předchází popisu slavnosti. Při samotné slavnosti je jasně řečeno, že ke slavnosti byli přizváni všichni, kteří se oddělili od nečistoty pohanů v zemi a kteří se dotazovali Hospodina, tj. snažili se o jednoznačně postavenou víru v Jahveho nezátíženou kultem jiných bohů. Což byl právě největší problém u původních obyvatel země z hlediska kultické čistoty. Myslím, že rodová návaznost byla velice složitá a zřejmě se tu na chvíli otevřel prostor pro ty, kteří opravdu vyznávali Hospodina a jejichž rodokmen možná nebyl zcela „IN“.

Velice závažný z hlediska postavení cizinců, ovšem zejména žen - cizinek, je text, který následuje po popisu Hodu beránka a to propuštění žen – cizinek. Sňatky s ženami jiných národů jsou tu v dost obsáhlé pasáži líčeny jako velice zásadní prohřešek, který znovu povede k nevěře Izraele. Nakonec Izrael sáhl k velice razantnímu řešení a to jejich propuštění a dokonce i jejich dětí. Celá tato akce byla natolik závažná, že byli určení představitelé rodů tuto věc vyšetřovali a zavazovali muže, kteří měli cizinky k jejich propuštění. Ne všichni ovšem souhlasili. Toto vše je znovu z trochu jiné perspektivy, ale se stejným výsledkem, řešeno i v Nehemjášovi. Osobně si myslím, že v době návratu z exilu došlo i tímto razantním krokem k určitému uzavření Izraelské komunity a osobně vnímám jako předcházející tomuto propuštění Hod beránka jako další symbolický přechod od určité otevřenosti, ovšem s velkou možností nevěry, k uzavřenosti. Jak v Ezdrášovi, tak Nehemjášovi jsou jako základní kámen úrazu smíšené sňatky. V Nehemjášovi jsou řešeny i vztahy obchodní, ty ale nebyly nakonec tak velkým problémem. „Čistota“ sňatků zřejmě ani po tomto razantním kroku nebyla navždy vyřešena a vynořovala se zas a znovu, ale v paměti Izraele SZ jsou dva pobyty v cizích zemích v Egyptě a Babylónu uchovány a jejich odchod ze zajetí byl vždy zásadním zlomem. A obě tyto události byly provázeny slavností Paschy a při obou bylo možné, podle mého soudu, aby byli prvotně přítomni ne-izraelité, v Ezdrášovi je ale mnohem ostřeji postavena nutnost vyznávat Hospodina jako jediného Boha. Potom, ale dochází k jakémusi uzavření komunity a sledování její čistoty z hlediska příslušnosti k národu.

---

⁷¹ Opřela bych se v tomto i o svoji osobní zkušenost, kdy jsem z Prahy administrovala projekty při obnově Afghánistánu. V 2. polovině 20. st. byl Afghánistán zemí s největší migrací, odešla prakticky celá vzdělaná elita země. Hlavní město Kábul se z prosperujícího města proměnilo na ruiny osídlené kočovnými kmeny z hor. Po svržení Talibanu nastal velice složitý proces obnovy, sřet některých navrátilců do země, kteří s sebou přece jen přinášeli jinou kulturu a již jiné postoje byl a je do dnešního dne obrovský a velice vášnivý. Vnitřní rozpory Afghánistánu jsou pochopitelně i díky národnostnímu složení velice složité, ale velice dobře si dovedu představit silu vášně, která obyvatele Izraele, kteří neodešli, vedla k podvatným aktivitám.

Ženy

Otázka žen není v samotném textu o Hodu beránka řešena, ale na úvod se praví: *Slavili synové přesídlenců*. Také následné texty jakoby se zabývaly převážně mužskou problematikou. V Nehemjášovi se ale při čtení z knihy zákona říká, že poslouchaly i ženy. Tedy přítomnost či vyloučení žen není zřejmé.

5. Závěr

Přestože jsou dlouhé pasáže v SZ, kde slavnost Paschy vůbec není zmíněna, tak je Pascha i díky tomu, že se vždy nakonec slavila v přelomových obdobích Izraele, kdy se obnovoval vztah k Hospodinu, konstitutivním svátkem Izraele.⁷² Má tedy jednoznačně eklesiální rozměr. To, že má být mimo jiné znamením základního vztahu Izrael a Jahve, je zakotveno již v Exodu. Pokud se v souhrnu zamyslíme nad možností kdo přes tuto slavnost byl plnoprávným členem nebo vstupoval do společenství Izraele, tak vyvstanou tyto závěry:

1. Muži, kteří měli izraelský rodokmen, byli obřezáni a nebyli vyobcováni, byli vždy plnoprávními členy vyvoleného národa.
2. Ženy s největší pravděpodobností bez problémů plnoprávně slavily v dobách samotného exodu. Posléze byly určitě vyřazeny ze slavnosti v době menstruace a šestinedělí. Jejich účast na slavnostech v pozdějším vývoji byla sporná. S největší pravděpodobností neměly povinnost slavit, což ve chvíli, kdy se Pascha slavila jako svátek putovní bylo vzhledem k těhotenstvím a péči o děti praktické. Předpokládám, že ze slavnosti nebyly vyloučeny nějakým zákazem, ale jejich neúčast znamenala nebo spíše ukazovala na ne zcela plnoprávné postavení.
3. Cizinci sice jsou na několika místech jednoznačně ze slavnosti vyloučeni, ale často se jakoby otevírá prostor pro jejich účast, pokud svým upřímným příklonem k Hospodinu Bohu Izraele nebudou rušit pořádky v komunitě a její vztah k Hospodinu.
4. V nejhorším postavení jsou ženy-cizinky⁷³, přestože nejsou nikde u slavnosti Paschy přímo jmenovány. Ale za prvé se u nich protínají již dvě omezení popsaná výše a pak jsou na několika místech jmenovány jako zdroj odklonu Izraele od Hospodina. (To nakonec odpovídá i obvyklé⁷⁴ interpretaci pádu člověka, kdy Eva pojedla.)

---

⁷² Slavnost Paschy například chybí při stavbě chrámu a posléze posvěcení chrámu. Pouze v 2. Paralipomenon 8, 12-13 je zmínka, že se slavila Slavnost nekvašených chlebů.
2. Par. 8,12-13

Tedy začal Šalomoun obětovat Hospodinu zápalné oběti na Hospodinově oltáři, který vybudoval před chrámovou předsíní, podle každodenního pořádku, podle Mojžíšova příkazu pro přinášení obětí ve dnech odpočinku, o novoluních a při slavnostech, třikrát za rok, ve svátek nekvašených chlebů, ve svátek týdnů a ve svátek stánků.

⁷³ Nemohu se vyjádřit k postavení lidí s tělesným postižením ve vztahu ke slavení Paschy a ani k postavení žen s tělesným postižením.

⁷⁴ Nebo do nedávné doby obvyklé

Pro mne osobně jako ženu, která se ve své práci mimo jiné zabývá problematikou integrace migrantů se zvláštním zřetelem k ženám a dětem nejsou tyto závěry nijak povzbudivé, ale nakonec ani odrazující⁷⁵. Při psaní této práce jsem si ale znovu, ze zcela jiného úhlu než doposavad, uvědomila, jak hluboký a radikální je obsah učení Ježíše. Psaní této práce mne přivedlo i k mnoha otázkám praktického rázu v integraci migrantů, která je skutečně velice složitá a určitě to je jedna z podstatných otázek evropské budoucnosti. Psaní mne dovedlo i k mnoha otázkám teologického rázu a zejména k otázkám hermeneutických klíčů a jejich užití v ekumenickém dialogu nejen mezi křesťany, ale i ve vztahu k židovským komunitám, nehledě na to, že podobné otázky se vynořují i v komunikaci s islámem. Práci tedy odevzdávám s vděčností za roky studia na Teologii křesťanských tradic na ETF UK, s vděčností za trpělivost ze strany vedoucího práce Petra Slámy.

---

⁷⁵ Všechno už tu jednou bylo, jen je potřeba dobře číst znamení doby a dobře interpretovat!

Použitá literatura:

Jan Assman, Egypt z kulturně –teoretického pohledu, OIKOYMENH, Praha 1998,

In Search of True Wisdom, Essays in Old Testament in Honour of Donald E. Clements, edited by Edward Ball, Sheffield Academic Press Ltd, Sheffield, 1999

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákonoa, ekumenický překlad, Ekumenická rada církví 1984

Starozákonní překladatelská komise pod vedením Miloše Biče, Výklady ke Starému zákonu II. , Jozue až Ester, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1996, str. 638

Bernd Jörg Diebner, Erwägungen zu einer ekklesiologischen Kanon-Hermeneutik, hostovská přednáška na UK ETF 28. 3. 2006

Christoph Dohmen, Gunter Stemberger, Hermeneutika židovské Bible a Starého zákona, Vyšehrad 2007

Manfred Lurker, Lexikon bohů a symbolů starých Egyptůanů, Euromedia Group, Praha 2003,

Patrick D. Miller, The religion of ancient Izrael, Westminster John Knox Press, Luisville, Kentucky, 2000

Ivana Noble, O možnostech a povaze teologického poznání u Alexandra Schmemanna, *Teologická Reflexe*, 2004, vol. 10, no. 2, p. 170-183

Petr Pokorný, Hermeneutika jako teorie porozumění, nakladatelství Vyšehrad, Praha 2006

Kurt Shubert, Dějiny židů, NS Svoboda, Praha 2003,

Marc Stern, Svátky v životě židů, nakl. Vyšehrad, Praha 2002

Barbara Wattersonová, Egyptřané, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2005,

Josef Zvěřina, Teologie agapé, Scriptum, Praha 1992, str.215

Webové stránky

<http://bednarsky.blog.idnes.cz/c/12206/Analyza-a-synteza-v-jazyce.html>

Příloha

Biblické pasáže

Exodus 12, 1 - 51

Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi v egyptské zemi: „Tento měsíc bude pro vás začátkem měsíců. Bude pro vás prvním měsícem v roce. Vyhlaste celé izraelské pospolitosti: Desátého dne tohoto měsíce si každý vezmete beránka podle svých rodů, beránka na rodinu. Kdyby byla rodina malá a na beránka by nestačila, přibere si každý souseda, který bydlí nejbliže jeho rodiny, aby doplnil počet osob. Podle toho, kolik kdo sní, stanovíte počet na beránka. Budete mít beránka bez vady, ročního samce. Vezmete jej z ovcí nebo z koz. Budete jej opatrovat až do čtrnáctého dne tohoto měsíce. Navečer bude celé shromáždění izraelské pospolitosti beránky zabíjet. Pak vezmou trochu krve a potrou jí obě veřeje i nadpraží u domů, v nichž jej budou jíst. Tu noc budou jíst maso upečené na ohni a k němu budou jíst nekvašené chleby s hořkými bylinami. Nebudete z něho jíst nic syrového ani vařeného ve vodě, nýbrž jen upečené na ohni s hlavou i s nohama a vnitřnostmi. Nic z něho nenecháte do rána. Co z něho zůstane do rána, spálíte ohněm. Budete jej jíst takto: Budete mít přepásaná bedra, opánky na nohou a hůl v ruce. Sníte jej ve chvatu. To bude Hospodinův hod beránka. Tu noc projdu egyptskou zemí a všechno prvorozené v egyptské zemi pobiji, od lidí až po dobytek. Všechna egyptská božstva postihnu svými soudy. Já jsem Hospodin. Na domech, v nichž budete, budete mít na znamení krev. Když tu krev uvidím, pomenu vás a nedolehne na vás zhoubný úder, až budu bít egyptskou zemi. Ten den vám bude dnem pamětním, budete jej slavit jako slavnost Hospodinovu. Budete jej slavit po všechna svá pokolení. To je provždy platné nařízení. Po sedm dní budete jíst nekvašené chleby. Hned prvního dne odstraníte ze svých domů kvas. Každý, kdo by od prvního do sedmého dne jedl něco kvašeného, bude z Izraele vyobcován. Prvního dne budete mít bohoslužebné shromáždění. I sedmého dne budete mít bohoslužebné shromáždění. V těch dnech se nebude konat žádné dílo. Smíte si připravit jen to, co každý potřebuje k jídlu. Budete dbát na ustanovení o nekvašených chlebech, neboť právě toho dne jsem vyvedl vaše oddíly z egyptské země. Na tento den budete bedlivě dbát. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení. Od večera čtrnáctého dne prvního měsíce budete jíst nekvašené chleby až do večera jedenadvacátého dne téhož měsíce. Po sedm dní se nenajde ve vašich domech kvas. Každý, kdo by jedl něco kvašeného, bude vyobcován z pospolitosti Izraele, i host a domorodec. Nebudete jíst nic kvašeného. Ve všech svých obydlích budete jíst nekvašené chleby.“ Mojžíš svolal všechny izraelské starší a řekl jim: „Jděte si vzít kus z bravu podle vašich čeledí a zabijte velikonočního beránka. Potom vezměte svazek yzopu, namočte jej v misce s krví a krví z misky potřete nadpraží a obě veřeje. Ať nikdo z vás až do rána nevychází ze dveří svého domu. Až Hospodin bude procházet zemí, aby udeřil na Egypt, uvidí krev na nadpraží a na obou veřejích. Hospodin ty dveře pomine a nedopustí, aby do vašeho domu vešel zhoubce a udeřil na vás. Dbejte na toto ustanovení. To je provždy platné nařízení pro tebe i pro tvé syny. Až přijdete do země, kterou vám Hospodin dá, jak přislíbil, dbejte na tuto službu. Až se vás pak vaši synové budou ptát, co pro vás tato služba znamená, odpovíte: „Je to velikonoční obětní hod Hospodinův. On v Egyptě pominul domy synů Izraele. Když udeřil na Egypt, naše domy vysvobodil.“ Lid padl na kolena a klaněl se. Izraelci pak odešli a učinili přesně tak, jak Hospodin Mojžíšovi a Áronovi přikázal.

Když nastala půlnoc, pobil Hospodin v egyptské zemi všechno prvorozené, od prvorozeného syna faraónova, který seděl na jeho trůnu, až po prvorozeného syna zajatce v žalární kobce, i všechno prvorozené z dobytka. Tu farao v noci vstal, i všichni jeho služebníci a všichni Egyptané, a v celém Egyptě nastal veliký křik, protože nebylo domu, kde by nebyl mrtvý. Ještě v noci povolal Mojžíše a Árona a řekl: „Seberte se a odejděte z mého lidu, vy i Izraelci. Jděte, služte Hospodinu, jak jste žádali. Vezměte také svůj brav i skot, jak jste žádali, a jděte. Vyproste požehnání i pro mne.“ Egyptané naléhali na lid a spěchali s jeho propuštěním ze země, protože si říkali: „Všichni pomřeme!“ Lid tedy vzal těsto ještě nevykynuté, zabalil díže do pláště a nesl na ramenou. Izraelci jednali podle Mojžíšova rozkazu; vyžádali si též od Egyptanů stříbrné a zlaté šperky a pláště. A Hospodin zjednal lidu přízeň v očích Egyptanů a oni jim vyhověli. Tak vyplenili Egypt. Izraelci vytáhli z Ramesesu do Sukótu, kolem šesti set tisíc pěších mužů kromě dětí. Vyšlo s nimi také mnoho přimíšeného lidu a obrovská stáda bravu a skotu. Z těsta, které vynesli z Egypta, napekli nekvašené podpopelné chleby, protože ještě nevykynulo. Byli totiž z Egypta vyhnáni a nemohli otálet. Ani potravu na cestu si nestačili připravit. Doba pobytu, kterou Izraelci v Egyptě strávili, byla čtyři sta třicet let. Když uplynulo čtyři sta třicet let, přesně na den vyšly všechny Hospodinovy zástupy z egyptské země. Byla to noc jejich bdění pro Hospodina, když je vyváděl z egyptské země. Tato noc je všem synům Izraele po všechna pokolení nocí bdění pro Hospodina.

Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi: „Toto je nařízení o hodu beránka: Nebude z něho jíst žádný cizinec. Ale bude jej jíst každý služebník koupený za stříbro, bude-li obřezán. Přistěhovalec ani nádeník jej jíst nebude. Musí být sněden v témž domě. Z jeho masa nevyneseš nic z domu; žádnou jeho kost nezlámete. Tak to bude dělat celá izraelská pospolitost. Jestliže by u tebe pobýval host a chtěl by připravit Hospodinu hod beránka, nechť je u něho obřezán každý mužského pohlaví a potom bude smět přistoupit a tak učinit a bude jako domorodec v zemi. Ale žádný neobřezanec jej jíst nebude. Stejný řád bude platit pro domorodce i pro hosta, který bude pobývat mezi vámi.“ Všichni Izraelci učinili přesně tak, jak Hospodin Mojžíšovi a Áronovi přikázal. Právě v ten den vyvedl Hospodin Izraelce seřazené po oddílech z egyptské země.

Leviticus 13,1 –59

Hospodin promluvil k Mojžíšovi a Áronovi: „Když se někomu objeví na kůži otok nebo vyrážka či bělavá skvrna a na jeho kůži bude příznak malomocenství, bude přiveden ke knězi Áronovi nebo k některému z jeho synů, kněží. Kněz mu prohlédne postižené místo na kůži. Když chloupky na postiženém místě zbělely a ono je napohled hlubší než okolní kůže, je postižen malomocenstvím. Kněz ho prohlédne a prohlásí jej za nečistého. Jestliže je to jen bílá skvrna na kůži a napohled není hlubší než okolní kůže a chloupky na ní nezbělely, přikáže kněz postiženého na sedm dní uzavřít. Sedmého dne jej kněz prohlédne. Vidí-li, že postižené místo zůstalo beze změny a nerozšířilo se na kůži, uzavře ho na dalších sedm dní. Sedmého dne ho kněz opět prohlédne. Je-li postižené místo nevýrazné a nerozšířilo se po kůži, prohlásí jej kněz za čistého. Je to jen vyrážka. Vypere své šaty a bude čistý. Jestliže se však potom, co se ukázal knězi, aby byl očištěn, vyrážka po kůži značně rozšířila, ukáže se knězi znovu. Kněz ho prohlédne. Rozšířila-li se vyrážka po kůži, kněz jej prohlásí za nečistého. Je to malomocenství. Když se na někom objeví rána malomocenství, bude přiveden ke knězi. Kněz

ho prohlédne. Je-li na kůži bílý otok a chloupky na něm zbělely a v otoku se objevilo živé maso, je to pokročilé malomocenství na kůži. Kněz jej prohlásí za nečistého. Nedá ho uzavřít, protože je nečistý. Jestliže se malomocenství na kůži rozmohlo tak silně, že pokrylo celou kůži a je postižen všude, kam se kněz podívá, od hlavy až k patě, kněz ho prohlédne, a jestliže malomocenství už pokrylo celé tělo, prohlásí postiženého za čistého. Zbělel celý, je čistý. Jakmile se však na něm ukáže živé maso, bude nečistý. Když kněz uvidí živé maso, prohlásí jej za nečistého; živé maso je nečisté, je to malomocenství. Když se živé maso ztratí a místo zbělí, přijde ke knězi. Kněz ho prohlédne. Jestliže postižené místo zbělelo, prohlásí kněz postiženého za čistého; je čistý. Kdo měl na kůži vřed, který se zhojil, a na místě vředu se objeví bělavý otok nebo bělavě načervenalá skvrna, musí se ukázat knězi. Kněz ho prohlédne. Je-li místo napohled nižší než okolní kůže a chloupky na něm zbělely, prohlásí jej kněz za nečistého. Je postižen malomocenstvím; rozmohlo se z vředu. Uvidí-li však kněz, že na něm nejsou bílé chloupky a není nižší než okolní kůže, ale že je nevýrazné, přikáže ho uzavřít na sedm dní. Jestliže se po kůži velice rozšíří, prohlásí jej kněz za nečistého; je postižen malomocenstvím. Zůstane-li skvrna stejná, nebude-li se rozšiřovat, je to jizva po vředu. Kněz ho prohlásí za čistého. Když má někdo na kůži spáleninu a na spálenině se objeví bělavě načervenalá či bílá skvrna, kněz ji prohlédne. Jestliže chloupky na skvrně zbělely a je napohled hlubší než okolní kůže, je to malomocenství, rozmohlo se na spálenině. Kněz jej prohlásí za nečistého, je postižen malomocenstvím. Uvidí-li kněz, že chloupky na skvrně nejsou bílé a místo není nižší než okolní kůže, ale že je nevýrazné, přikáže ho uzavřít na sedm dní. Sedmého dne ho kněz prohlédne. Jestliže se skvrna dál na kůži rozšířila, prohlásí jej kněz za nečistého. Je postižen malomocenstvím. Zůstane-li skvrna stejná, nebude-li se po kůži rozšiřovat a bude-li nevýrazná, byl to otok po spálenině. Kněz ho prohlásí za čistého; je to jizva po spálenině. Když se objeví ať muži či ženě nějaké postižené místo na hlavě nebo na bradě, kněz je prohlédne. Bude-li napohled hlubší než okolní kůže a budou-li na něm jemné nažloutlé chloupky, prohlásí jej kněz za nečistého. Je to prašivina, druh malomocenství na hlavě nebo na bradě. Když kněz prohlédne místo postižené prašivinou a ono není napohled hlubší než okolní kůže a nejsou na něm černé chloupky, přikáže uzavřít postiženého prašivinou na sedm dní. Sedmého dne kněz prohlédne postižené místo. Jestliže se prašivina nerozšířila a nejsou na ní nažloutlé chloupky a napohled není hlubší než okolní kůže, postižený se oholí, avšak místo zasažené prašivinou neoholí. Kněz přikáže uzavřít postiženého prašivinou na dalších sedm dní. Sedmého dne kněz opět prašivinu prohlédne. Jestliže se prašivina po kůži nerozšířila a napohled není hlubší než okolní kůže, prohlásí jej kněz za čistého. Vypere si šaty a bude čistý. Jestliže se však prašivina po jeho očištění velice rozšíří, kněz ho prohlédne. Jestliže se rozšířila prašivina po kůži, nebude kněz pátrat po nažloutlých chloupkách. Postižený je nečistý. Jestliže však prašivina zůstala beze změny a vyrostly na ní černé chloupky, je prašivina zhojena; je čistý. Kněz ho prohlásí za čistého. Když se objeví ať muži či ženě na kůži skvrny, bělavé skvrny, kněz je prohlédne. Jsou-li skvrny na kůži nevýrazně bělavé, je to lišej, který na kůži vyrazil. Je čistý. Když někomu olysá hlava a má pleš, je čistý. Jestliže mu hlava olysá na spáncích a má lysinu, je čistý. Kdyby se však na pleši či na lysině objevila bíločervená rána, je to malomocenství vyrážející na pleši nebo na lysině. Kněz ho prohlédne. Jestliže je na jeho pleši či na lysině otok a postižené místo je bělavě načervenalé, podobající se kožnímu malomocenství, je ten muž malomocný. Je nečistý. Kněz ho musí prohlásit za nečistého. Je postižen na hlavě. Malomocný, který je postižen, bude mít šaty roztržené, vlasy na hlavě neupravené, vousy zahalené a bude volat: ‚Nečistý, nečistý!‘ Po všechny dny, co bude postižen, zůstane nečistý. Je nečistý. Bude bydlet v odloučení, jeho obydlí bude mimo tábor. Když postihne malomocenství oděv, ať už oděv vlněný nebo lněný, látku nebo tkaninu lněnou či vlněnou nebo kůži či nějaký předmět z kůže, a bude postižené místo nažloutlé nebo načervenalé, na oděvu či na kůži, na látce či na tkanině nebo na jakémkoli koženém předmětu, je to rána malomocenství. Ukáže se knězi. Kněz postižené místo

prohlédne a přikáže postiženou věc uzavřít na sedm dní. Sedmého dne postižené místo opět prohlédne. Když se postižení rozšířilo na oděvu nebo na látce či na tkanině nebo na kůži a na všem, co se z kůže zhotovuje, je to postiženo zhoubným malomocenstvím. Je to nečisté. Spálí oděv či tu látku nebo tu tkaninu, ať už je to vlněné nebo lněné, i každý předmět z kůže, na němž se ta rána objevila. Je to zhoubné malomocenství. Spálí se to ohněm. Jestliže však kněz uvidí, že se to postižené místo na oděvu či na látce nebo na tkanině či na jakémkoli koženém předmětu nerozšiřuje, nařídí postiženou věc vyprat a uzavřít ji na dalších sedm dní. Po vyprání kněz opět postiženou věc prohlédne. Jestliže se postižené místo nezměnilo, i když se nerozšířilo, je to nečisté. Spálíš to ohněm, ať je ta věc zasažena na líci nebo na rubu. Jestliže však kněz uvidí, že postižené místo je po vyprání nevýrazné, odtrhne je od oděvu nebo od kůže, od látky či od tkaniny. Bude-li však rána ještě patrná na oděvu či na látce nebo na tkanině či na jakémkoli koženém předmětu a bude vyrážet dále, spálíš postiženou věc ohněm. Oděv, látka, tkanina nebo jakýkoli předmět z kůže, který jsi vyprat a rána z toho zmizela, vypere se podruhé; pak to bude čisté. Toto je řád rány malomocenství na oděvu vlněném nebo lněném, na látce, tkanině či jakémkoli koženém předmětu při rozhodování o čistém nebo nečistém.“

Leviticus 15, 1 – 33

„Mluvte k Izraelcům a řekněte jim: Když některý muž trpí výtokem, je pro svůj výtok nečistý. Toto je řád týkající se jeho nečistoty při výtoku: Ať jeho tělo výtok vypouští nebo je v jeho těle výtok zadrženo, je to jeho nečistota. Každé lůžko, na němž by ležel trpící výtokem, bude nečisté, každý předmět, na němž by seděl, bude nečistý. Člověk, který by se dotkl jeho lůžka, vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Kdo by si sedl na předmět, na němž seděl trpící výtokem, vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Kdo by se dotkl těla toho, kdo trpí výtokem, vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Kdyby trpící výtokem plivl na čistého, ten si vypere šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Každé sedadlo, na němž by seděl trpící výtokem, bude nečisté. Každý, kdo by se dotkl čehokoli, co bylo pod nemocným, bude nečistý až do večera. Kdo by ty věci nesl, vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Každý, koho by se dotkl trpící výtokem, aniž si opláchl ruce ve vodě, vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Hliněná nádoba, již by se dotkl trpící výtokem, bude rozbita. Každá nádoba dřevěná bude opláchnuta vodou. Když trpící výtokem bude od svého výtoku čist, odpočítá si pro své očišťování ještě sedm dní. Vypere si šaty, omyje se celým pramenitou vodou a bude čistý. Osmého dne si vezme dvě hrdličky nebo dvě holoubata, přijde před Hospodina ke vchodu do stanu setkávání a dá je knězi. Kněz je připraví: jedno v oběť za hřích, druhé v oběť zápalnou. Tak za něho kněz vykoná pro jeho výtok smírní obřady před Hospodinem. Muž, který měl výron semene, omyje si celé tělo vodou a bude nečistý až do večera. Každý oděv a všechno kožené, na nichž ulpí výron semene, budou vyprány ve vodě a budou nečisté až do večera. Kdyby muž mající výron semene obcovoval se ženou, omyjí se oba vodou a budou nečistí až do večera. Když má žena výtok, totiž svůj pravidelný krvavý výtok, bude v období svého krvácení nečistá sedm dní. Každý, kdo by se jí dotkl, bude nečistý až do večera. Všechno, na čem by ležela v období svého krvácení, bude nečisté, a všechno, na čem by seděla, bude nečisté. Každý, kdo by se dotkl jejího lůžka, vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Každý, kdo by se dotkl jakéhokoli předmětu, na kterém seděla, vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Jestliže se dotkne něčeho, co bylo na lůžku či na předmětu, na němž seděla, bude nečistý až do večera. Jestliže s ní bude muž obcovat a ulpí na něm její krvácení, bude nečistý sedm dní a každé lůžko, na němž by ležel, bude nečisté. Když má žena dlouhotrvající

krvotok mimo období svého krvácení nebo když výtok trvá déle než obvyklé krvácení, bude trvat její nečistota po všechny dny výtoku. Bude nečistá jako v období svého krvácení. Každé lůžko, na němž by ležela kterýkoli den svého výtoku, bude jako lůžko v období jejího krvácení. Každý předmět, na němž by seděla, bude nečistý jako při nečistotě jejího krvácení. Každý, kdo by se jich dotkl, bude nečistý; vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera. Jestliže bude očištěna od svého výtoku, odpočítá si sedm dní a potom bude čistá. Osmého dne si vezme dvě hrdličky nebo dvě holoubata a přinese je knězi ke vchodu do stanu setkávání. Kněz připraví jedno v oběť za hřích a druhé v oběť zápalnou. Tak za ni kněz vykoná pro nečistotu jejího výtoku smírčí obřady před Hospodinem. Tak budete zdržovat Izraelce, aby se neznečistili a pro své znečištění nezemřeli, kdyby znečistili můj příbytek, který je uprostřed nich.“ To je řád týkající se toho, kdo trpí výtokem nebo má výron semene, jímž je znečišťován, i té, která je nečistá svým krvácením; týká se toho, kdo trpí výtokem, ať to je muž nebo žena, i toho, kdo by obcoval s nečistou.

Leviticus 17,3 – 10

Kdokoli z domu izraelského porazí býka, jehně nebo kozu v táboře nebo je porazí venku za táborem a ke vchodu do stanu setkávání je nepřivede, aby přinesl dar Hospodinu před Hospodinův příbytek, ten za tu krev zaplatí. Prolil krev, proto bude vyobcován ze společenství svého lidu. To proto, aby Izraelci, když přivádějí své oběti, které si zvykli obětovat na poli, přiváděli je Hospodinu ke vchodu do stanu setkávání, ke knězi. Budou je obětovat Hospodinu jako hody oběti pokojné. Kněz pokropí krví Hospodinův oltář u vchodu do stanu setkávání a obrátí tuk v obětní dým, v libou vůni pro Hospodina. Už nebudou obětovat své oběti bésům, s nimiž smilnili. Toto jim bude provždy platné nařízení pro všechna jejich pokolení. Dále jim oznam: Kdokoli z domu izraelského i z těch, kdo mezi vámi přebývají jako hosté, bude obětovat zápalnou oběť nebo připraví obětní hod a ke vchodu do stanu setkávání to nepřivede, aby to připravil Hospodinu, bude vyobcován ze svého lidu. Kdokoli z domu izraelského i z těch, kdo mezi vámi přebývají jako hosté, bude jíst jakoukoli krev, proti tomu se obrátím; každého, kdo by jedl krev, vyobcuji ze společenství jeho lidu.

Leviticus 18

Hospodin promluvil k Mojžíšovi: „Mluv k Izraelcům a řekni jim: Já jsem Hospodin, váš Bůh. Nesmíte jednat po způsobu egyptské země, v níž jste sídlili, ani po způsobu kenaanské země, do které vás vedu. Nebudete se řídit jejich zvyklostmi. Budete jednat podle mých ráďů a dbát na má nařízení; jimi se budete řídit, neboť já jsem Hospodin, váš Bůh. Budete dbát na moje nařízení a na moje rády. Člověk, který podle nich bude jednat, bude z nich žít. Já jsem Hospodin. Nikdo se nepřiblíží k některé ze svých blízkých příbuzných, aby odkryl její nahotu. Já jsem Hospodin. Neodkryješ nahotu svého otce tím, že bys odkryl nahotu své matky. Je to tvá matka, neodkryješ její nahotu. Neodkryješ nahotu ani jiné ženy svého otce. Je to také nahota tvého otce. Neodkryješ nahotu žádné své sestry, dcery svého otce nebo své matky, ať zplozené v manželství nebo mimo. Neodkryješ jejich nahotu. Neodkryješ nahotu dcery svého syna nebo své dcery. Neodkryješ jejich nahotu, je to tvá nahota. Neodkryješ nahotu dcery jiné ženy svého otce. Tvůj otec ji zplodil, je to tvá sestra, neodkryješ její nahotu. Neodkryješ

nahotu sestry svého otce. Je to blízká příbuzná tvého otce. Neodkryješ nahotu sestry své matky. Je to blízká příbuzná tvé matky. Neodkryješ nahotu bratra svého otce tím, že by ses přiblížil k jeho ženě. Je to tvá teta. Neodkryješ nahotu své snachy. Je to žena tvého syna, neodkryješ její nahotu. Neodkryješ nahotu ženy svého bratra. Je to nahota tvého bratra. Neodkryješ nahotu některé ženy a její dcery. Nevezmeš si ani dceru jejího syna nebo její dcery proto, abys tím odkryl její nahotu. Jsou to blízké příbuzné. Byl by to mrzký čin. Nevezmeš si za ženu ani sestru své ženy, abys tu první soužil tím, že bys odkrýval její nahotu za jejího života. Nepřiblížíš se k ženě, abys odkryl její nahotu v období jejího krvácení, kdy je nečistá. Nebudeš obcovat se ženou svého bližního a neposkvrníš se s ní. Nedopustíš, aby někdo z tvých potomků byl přiveden v oběť Molekovi. Nezneseš jméno svého Boha. Já jsem Hospodin. Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost. Nebudeš obcovat s žádným dobytčetem a neznečistíš se s ním. Ani žena se nepostaví před dobytče, aby se s ním pářila. Je to zvrhlost. Ničím z toho všeho se neznečišťuj, neboť tím vším se znečišťují pronárody, které před vámi vyháním. Jimi byla znečištěna země. Proto jsem ji ztrestal pro její nepravost a ona vyvrhla své obyvatele. Vy tedy dbejte na má nařízení a na mé řády, ať se nedopustíte žádné z těchto ohavností, ani domorodec, ani ten, kdo přebývá mezi vámi jako host. Všech těchto ohavností se totiž dopouštěli mužové této země, kteří byli před vámi, takže země byla znečištěna. Nebo i vás země vyvrhne, kdybyste ji znečistili, jako vyvrhla pronárod, který byl před vámi. Každý, kdo se dopustí kterékoli z těchto ohavností, bude vyobcován ze společenství svého lidu. Proto dbejte na to, co jsem vám uložil. Nesmíte jednat podle ohavných zvyklostí, které byly páčány před vámi. Neznečišťujte se jimi. Já jsem Hospodin, váš Bůh.

Leviticus 22,3

Řekni jim: Kdyby se někdo ve vašich pokoleních ze všeho vašeho potomstva přiblížil ke svatým darům, které Izraelci oddělují Hospodinu jako svaté, a byl nečistý, bude vyobcován od mé tváře. Já jsem Hospodin.

Leviticus 23, 1- 44

Hospodin promluvil k Mojžíšovi: „Mluv k Izraelcům a řekni jim: Slavnosti Hospodinovy, které budete svolávat, jsou bohoslužebná shromáždění. Jsou to mé slavnosti. Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne bude den odpočinku, slavnost odpočínutí, bohoslužebné shromáždění; nebudete vykonávat žádnou práci. Je to Hospodinův den odpočinku ve všech vašich sídlištích. Toto jsou slavnosti Hospodinovy, bohoslužebná shromáždění, jež budete svolávat v jejich určený čas: Čtrnáctého dne prvního měsíce navečer bude Hospodinův hod beránka. Patnáctého dne téhož měsíce začne Hospodinova slavnost nekvašených chlebů; po sedm dní budete jíst nekvašené chleby. Prvého dne budete mít bohoslužebné shromáždění; nebudete konat žádnou všední práci. Po sedm dní budete přinášet ohnivou oběť Hospodinu. Sedmého dne bude bohoslužebné shromáždění; nebudete konat žádnou všední práci.“ Hospodin dále mluvil k Mojžíšovi: „Mluv k Izraelcům a řekni jim: Až přijdete do země, kterou vám dávám, a budete sklízet obilí, přinesete snopek jako prvotiny své žně knězi. Podáváním nabídne snopek Hospodinu, aby ve vás našel zalíbení; druhého dne po dni odpočinku jej nabídne kněz podáváním. V den, kdy za vás bude nabízet váš snopek podáváním, připravíte Hospodinu k zápalné oběti ročního beránka bez vady a k němu přídavnou oběť, dvě desetiny éfy bílé mouky zadělané olejem, jako ohnivou oběť Hospodinu v libou vůni. K tomu i úlitbu, čtvrtinu hínu vína.

Až do toho dne, kdy přinesete dar svému Bohu, nebudete jíst chléb ani zrní pražené ani čerstvé. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení ve všech vašich sídlištích. Potom si odpočítáte ode dne po dni odpočinku, ode dne, kdy jste přinesli snopek k oběti podáváníí, plných sedm týdnů. Ke dni po sedmém dni odpočinku napočítáte padesát dní a pak přinesete Hospodinu novou přídavnou oběť. Přinesete ze svých sídlišť chléb k oběti podáváníí; budou to dva chleby ze dvou desetin éfy bílé mouky, budou upečeny kvašené, jakožto prvotiny Hospodinu. S chlebem přivedete sedm ročních beránků bez vady, jednoho mladého býčka a dva berany. To bude zápalná oběť Hospodinu s příslušnými přídavnými oběťmi a úlitbami, ohnivá oběť, libá vůně pro Hospodina. Také připravíte jednoho kozla k oběti za hřích a dva roční beránky k hodu oběti pokojné. Kněz to nabídne Hospodinu podáváním i s chlebem z prvotin jako oběť podáváníí, včetně obou beránků. Bude to svaté Hospodinu, určené pro kněze. V týž den svoláte lid. Budete mít bohoslužebné shromáždění; nebudete konat žádnou všední práci. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení ve všech vašich sídlištích. Až budete sklízet obilí ve své zemi, nepožneš své pole až do okraje ani nebudeš po žni paběrkovat; zanecháš paběrky pro zchudlého a pro hosta. Já jsem Hospodin, váš Bůh.“

Hospodin dále mluvil k Mojžíšovi: „Mluv k Izraelcům: Prvního dne sedmého měsíce budete mít slavnost odpočinutí s pamětným vytrubováním a bohoslužebným shromážděním. Nebudete vykonávat žádnou všední práci, ale přinesete Hospodinu ohnivou oběť.“

Hospodin dále mluvil k Mojžíšovi: „Desátého dne téhož sedmého měsíce bude den smíření. Budete mít bohoslužebné shromáždění; budete se pokořovat a přinesete ohnivou oběť Hospodinu. Toho dne nebudete konat žádnou práci. Je to den smíření, kdy se za vás budou konat smírčí obřady před Hospodinem, vaším Bohem. Kdo se toho dne nebude pokořovat, bude vyobcován ze svého lidu. Kdyby někdo konal toho dne nějakou práci, vyhubím ho ze společenství jeho lidu. Nebudete vykonávat žádnou práci! To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení ve všech vašich sídlištích. Bude to pro vás den odpočinku, slavnost odpočinutí; budete se pokořovat od večera devátého dne toho měsíce, od jednoho večera do druhého budete zachovávat svůj den odpočinku.“

Hospodin dále mluvil k Mojžíšovi: „Mluv k Izraelcům: Od patnáctého dne téhož sedmého měsíce budou po sedm dní Hospodinovy slavnosti stánků. Prvního dne bude bohoslužebné shromáždění; nebudete konat žádnou všední práci. Po sedm dní budete přinášet Hospodinu ohnivou oběť, osmého dne budete mít bohoslužebné shromáždění a přinesete ohnivou oběť Hospodinu. To je slavnostní shromáždění, nebudete konat žádnou všední práci. To jsou Hospodinovy slavnosti, které budete svolávat jako bohoslužebná shromáždění, abyste přinášeli Hospodinu ohnivou oběť, oběť zápalnou a přídavnou, obětní hod a úlitby, všechno v příslušném dni, mimo oběti o Hospodinových dnech odpočinku a kromě vašich darů při různých slibech a dobrovolných závazcích, jež budete dávat Hospodinu. Nuže, patnáctého dne sedmého měsíce, když sklídíte zemskou úrodu, budete po sedm dnů slavit slavnost Hospodinovu. Prvního dne bude slavnost odpočinutí i osmého dne bude slavnost odpočinutí. Prvého dne si vezmete plody ušlechtilých stromů, palmové ratolesti, větve myrtových keřů a potočních topolů a sedm dní se budete radovat před Hospodinem, svým Bohem. Tuto slavnost budete Hospodinu slavit po sedm dní v roce. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení. Budete ji slavit v sedmém měsíci. Sedm dní budete bydlet ve stáncích; všichni domorodci v Izraeli budou bydlet ve stáncích, aby všechna vaše pokolení věděla, že jsem přechovával Izraelce ve stáncích, když jsem je vyvedl z egyptské země. Já jsem Hospodin, váš Bůh.“

Mojžíš vyhlásil Izraelcům Hospodinovy slavnosti.

Leviticus 23,29

Kdo se toho dne nebude pokořovat, bude vyobcován ze svého lidu.

Numeri 9,13

Ale kdo by byl čistý a nebyl na cestě a zanedbá slavení hodu beránka, bude vyobcován ze svého lidu, protože nepřinesl Hospodinu dar ve stanovený čas. Takový člověk ponese následky svého hříchu.

Numeri 15,30 -31

Ale ten, kdo něco spáchá úmyslně, ať domorodec nebo host, hanobí Hospodina. Takový bude vyobcován ze společenství svého lidu. Pohrdl Hospodinovým slovem a porušil jeho příkaz. Takový musí být bezpodmínečně vyobcován, lpí na něm vina.

Numeri 19,13

Každý, kdo by se dotkl mrtvého, člověka, který zemřel, a neočistil by se od hříchu, poskvrní Hospodinův příbytek. Takový bude z Izraele vyobcován, neboť nebyl pokropen očistnou vodou; je nečistý, jeho nečistota na něm zůstává lpět.

Numeri 19,20

Když se někdo znečistí a od hříchu se neočistí, bude vyobcován ze shromáždění, neboť poskvrnil Hospodinovu svatyni; nebyl pokropen očistnou vodou, je nečistý.

Deuteronomium 16,1- 17

Dbej na měsíc ábí (to je měsíc klasů) , abys slavil hod beránka Hospodinu, svému Bohu, protože tě Hospodin, tvůj Bůh, v měsíci ábí vyvedl v noci z Egypta. Hospodinu, svému Bohu, budeš obětovat hod beránka z bravu nebo skotu na místě, které Hospodin vyvolí, aby tam přebývalo jeho jméno. Nebudeš při něm jíst nic kvašeného. Po sedm dní budeš při něm jíst nekvašené chleby, chléb poroby, neboť jsi chvatně vyšel z egyptské země. Po všechny dny svého života si budeš připomínat den, kdy jsi vyšel z egyptské země. Na celém tvém území se u tebe po sedm dní neuvidí kvas. Z masa, které připravíš prvního dne navečer, nezůstane nic přes noc do rána. Nebudeš moci připravovat hod beránka v kterékoli ze svých bran, které ti dává Hospodin, tvůj Bůh. Jenom na místě, které Hospodin, tvůj Bůh, vyvolí, aby tam přebývalo jeho jméno, připravíš hod beránka večer při západu slunce v ten čas, kdy jsi vyšel z Egypta. Budeš vařit a budeš jíst na místě, které vyvolí Hospodin, tvůj Bůh. Ráno se pak vrátíš a půjdeš ke svým stanům. Šest dní budeš jíst nekvašené chleby, sedmého dne bude slavnostní shromáždění pro Hospodina, tvého Boha. Nebudeš vykonávat žádnou práci. Odpočítáš si sedm týdnů. Od chvíle, kdy přiložíš srp ke stojícímu obilí, začneš počítat sedm týdnů. Pak budeš slavit Hospodinu, svému Bohu, slavnost týdnů. Dáš dobrovolně podle své možnosti z toho, v čem ti Hospodin, tvůj Bůh, požehná. A budeš se radovat před Hospodinem, svým Bohem, na místě, které vyvolí Hospodin, tvůj Bůh, aby tam přebývalo jeho jméno, ty i tvůj syn

a tvá dcera, tvůj otrok a tvá otrokyně, lévijec, který žije v tvých branách, i bezdomovec, sirotek a vdova, kteří jsou mezi vámi. Budeš si připomínat, že jsi byl v Egyptě otrokem. Proto budeš bedlivě dodržovat tato nařízení. Slavnost stánků budeš slavit po sedm dní, až shromáždíš úrodu ze svého humna a lisu. Při své slavnosti se budeš radovat ty i tvůj syn a tvá dcera, tvůj otrok a tvá otrokyně, lévijec i bezdomovec, sirotek a vdova, kteří žijí v tvých branách. Sedm dní budeš slavit slavnost Hospodina, svého Boha, na místě, které Hospodin vyvolí. Vždyť Hospodin, tvůj Bůh, ti požehná na veškeré tvé úrodě a při všem, co budeš dělat. Oddej se proto radosti. Každý z vás, kdo je mužského pohlaví, se ukáže třikrát v roce před tváří Hospodina, tvého Boha, na místě, které on vyvolí: při slavnosti nekvašených chlebů, při slavnosti týdnů a při slavnosti stánků. A neukáže se před Hospodinovou tváří s prázdnou. Každý přinese, co může dát, podle požehnání Hospodina, tvého Boha, které ti udělil.

Soudců 4,4-23

Toho času v Izraeli soudila prorokyně Debóra, žena Lapidótova. Sedávala pod Debóřinou palmou mezi Rámou a Bét-elem v Efrajimském pohoří a Izraelci za ní přicházeli, aby je soudila. Ta poslala pro Báraka, syna Abínoamova, z neftalijské Kedeše, a naléhala na něho: „Sám Hospodin, Bůh Izraele, ti přikazuje: „Táhni hned na horu Tábor a vezmi s sebou deset tisíc mužů z Neftalíovců a Zabulónovců. Já k tobě přivedu k potoku Kíšonu velitele Jabinova vojska Síseru i jeho vozbu a jeho hlučící dav a dám ti jej do rukou.““ Bárak jí odpověděl: „Půjdeš-li se mnou, půjdu, nepůjdeš-li se mnou, nepůjdu.“ Řekla: „Určitě s tebou půjdu, avšak na cestě, kterou půjdeš, se neproslavíš, Hospodin totiž vydá Síseru do rukou ženy.“ I vstala Debóra a vypravila se s Bárakem do Kedeše. Bárak svolal do Kedeše Zabulóna i Neftalího; táhlo za ním deset tisíc mužů, i Debóra táhla s ním. A Kénijec Cheber se odloučil od Kajina, od potomků Chóbaba, tchána Mojžíšova, a přemístil svůj stan k božišti v Saanajimu u Kedeše. Když ohlásili Síserovi, že Bárak, syn Abínoamův, vystoupil na horu Tábor, svolal celou svou vozbu, devět set železných vozů, i všecken lid, který měl v pohotovosti, z Charósetu pronárodů k potoku Kíšonu. Debóra vyzvala Báraka: „Připrav se, toto je den, kdy ti Hospodin vydal Síseru do rukou. Hospodin sám vytáhl před tebou.“ I sestoupil Bárak z hory Táboru a za ním deset tisíc mužů. Hospodin ostřím meče uvedl ve zmatek Síseru a všechnu jeho vozbu a celý tábor před Bárakem. Sísera seskočil z vozu a prchal pěšky. Bárak pronásledoval vozbu a tábor až k Charósetu pronárodů. Celý Síserův tábor padl ostřím meče, nezůstal ani jediný. Sísera prchal pěšky ke stanu Jáely, ženy Kénijce Chebera, neboť mezi chasórkým králem Jabinem a domem Kénijce Chebera byl mír. Jáel vyšla Síserovi vstříc a zvala jej: „Uchyl se, můj pane, uchyl se ke mně, neboj se!“ Uchýlil se k ní do stanu a ona ho přikryla houní. Poprosil ji: „Dej mi prosím napít trochu vody, mám žízeň.“ Otevřela měch s mlékem, dala mu napít a přikryla ho. Nato ji požádal: „Stůj u vchodu do stanu, a kdyby někdo přišel a ptal se tě: „Je zde někdo?“ odpověz: „Není.““ I uchopila Jáel, žena Cheberova, stanový kolík, vzala do ruky kladivo, přikradla se k němu a vrazila mu stanový kolík do spánku, že pronikl až do země. On totiž tvrdě spal, protože byl unaven. Tak zemřel. A tu, když Bárak pronásledoval Síseru, vyběhla mu Jáel vstříc a volala na něho: „Pojď, ukážu ti muže, kterého hledáš.“ Vstoupil k ní, a hle, Sísera leží mrtev a v jeho spánku vězí stanový kolík. Onoho dne pokořil Bůh kenaanského krále Jabína před syny Izraele.

Soudců 5

*Onoho dne zpívala Debóra a Bárak, syn Abínoamův:
Vlas bojovníků v Izraeli volně vlaje, že se dobrovolně sešel lid, dobrořečte Hospodinu! Slyšte, králové, poslouchajte, hodnostáři, já budu pět Hospodinu, já mu budu zpívat, zpívat žalmy Hospodinu, Bohu Izraele.*

Hospodine, když jsi táhl ze Seíru, když jsi vykročil z Edómského pole, země se třásla, z nebes kanuly krůpěje, ano, z oblaků kanuly krůpěje vod. Hory se zapotácely před Hospodinem, Bohem ze Sínaje, před Hospodinem, Bohem Izraele. Ve dnech Šamgara, syna Anatova, ve dnech Jáelinych byly opuštěny stezky. Kdo se vydávali na cesty, vydávali se po stezkách křivolakých. Opuštěn byl venkov, pusto bylo v Izraeli, až jsem povstala já, Debóra, povstala jsem jako matka v Izraeli. Kdykoli si lid volil nové bohy, rozpoutal se v branách boj; ale ukázal se štít nebo kopí mezi čtyřiceti tisíci v Izraeli? Mé srdce je s těmi, kdo třímají v Izraeli palcát, při dobrovolnících v lidu; dobrořečte Hospodinu! Vy, kteří jezdíte na bělavých oslicích, kdo sedáváte na kobercích, kdo se ubíráte cestou, rozvažujte! Vzdálení hluku střelců, mezi napajedly, tam ať opěvují spravedlivé činy Hospodina, spravedlivé činy jeho vojevůdce v Izraeli, když lid Hospodinův sestoupil k branám. Procitni, procitni, Debóro, procitni, procitni, píseň pěj! Povstaň, Báraku, odved' své zajatce, synu Abínoamův! Tehdy ten z lidu, kdo vyvázl, pošlapal urozené; Hospodin mi dal pošlapat bohatýry. Z Efrajima ti, kdo z něho vzešli, bojovali s Amálekem, Benjámine, za tebou táhly tvé zástupy, z Makíra sestoupili ti, kdo třímají palcát, ze Zabulóna ti, kdo nosí velitelskou hůl. Isacharští velmožové šli s Debórou, Isachar hned za Bárakem, vyslán do doliny, šel mu v patách. Avšak u potoků Rúbenových bylo velké zasedání. Proč jsi zůstal sedět mezi ohradami? Abys naslouchal, jak svolávají stáda? U potoků Rúbenových bylo velké rokování. Gileád si zůstal za Jordánem. A proč Dan pobývá jako host na lodích? Ašer se usadil na pobřeží moře, při svých zálivech si zůstal. Zabulón je lid, který dokázal nasadit svůj život, rovněž Neftalí na výšinách pole. Přišli králové a bojovali, tehdy bojovali kenaanští králové v Taanaku, při Vodách megidských, stříbra se však nezmocnili. Z nebes bojovaly hvězdy, bojovaly ze svých drah se Síserou. Potok Kíšon odplavil ty krále, potok prastarý, ten potok Kíšon. Jen je mocně pošlapej, má duše! Tehdy dupala kopyta koní, stateční cválali ostrým tryskem. Proklejte Meróz, velí Hospodinův posel, uvalte na jeho obyvatele kletbu: Nepřišli na pomoc Hospodinu, na pomoc Hospodinu proti bohatýrům. Požehnána buď nad jiné ženy Jáel, žena Kénijce Chebera, nad jiné ženy ve stanech buď požehnána! Požádal o vodu, poskytla mléko, v koflíku urozených podala smetanu. Rukou chopila stanový kolík, pravíci pádné kladivo, udeřila Síseru, roztránila mu hlavu, probodla a prorazila jeho spánky. Klesl jí k nohám, padl, zůstal ležet, k nohám jí klesl, padl; tam klesl a padl zabítý. Síserova matka vyhlížela z okna, nařkala za okenní mříží: „Proč tak dlouho nepřijíždí jeho vůz? Proč mešká hřmot jeho vozby?“ Odpověděly jí nejmoudřejší z jejich kněžen a ona si teď opakuje jejich slova: „Určitě získali a rozdělují kořist, jednu dvě zajatkyň každému hrdinovi, kořist pro Síseru – pestré šaty, kořist, pestré šaty, jeden dva pestré šátky na krk co kořist.“ Tak ať zhynou všichni tvoji nepřátelé, Hospodine! Ale ti, kdo jej milují, budou jako slunce vycházející v plné síle. – Země žila v míru po čtyřicet let.

2. Královská 17, 24– 41

Asyrský král přivedl lid z Babylónu, Kútu, Avy, Chamátu a Sefarvajimu a usadil jej v samařských městech místo Izraelců. Dostali do vlastnictví Samařsko a sídlili v jeho městech. Tam se na začátku svého pobytu Hospodina nebáli; proto na ně Hospodin poslal lvy, kteří je dávali. Tu řekli asyrskému králi: „Pronárody, které jsi přestěhoval a usadil v samařských městech, neznají řád Boha té země. Proto na ně poslal lvy a ti jim přinášejí smrt, protože neznají řád Boha té země.“ Asyrský král přikázal: „Doved'te tam jednoho z kněží, které jste

odtud vystěhovali. Ať lidé jdou a bydlí tam a on ať je učí řádu Boha té země!“ Tak přišel jeden z kněží, které vystěhovali ze Samaří, a usadil se v Bét-elu. Učil je, jak by se měli bát Hospodina. Každý pronárod si udělal svého boha a postavil jej v domě na posvátných návrších, která udělali Samařané. Každý pronárod to udělal ve svém městě, v němž bydlel. Muži babylónští udělali Sukót-benóta, muži z Kútu udělali Nergala, muži z Chamátu udělali Ašímu. Avijci udělali Nibchaza a Tartaka, Sefarvajci spalovali své syny v ohni Adramelekovi a Anamelekovi, božstvům sefarvajským. Báli se sice i Hospodina, ale dělali si kněze posvátných návrší ze spodiny lidu. Ti za ně obětovali v domě posvátných návrší. Báli se Hospodina, ale sloužili rovněž svým božstvům podle obyčeje těch pronárodů, z nichž byli přestěhováni. Až dodnes jednají podle dřívějších obyčejů; Hospodina se nebojí a nejednají podle příslušných nařízení a příslušného řádu, podle zákona a podle přikázání, jež vydal Hospodin synům Jáкова, jemuž dal jméno Izrael. S těmi Hospodin uzavřel smlouvu a přikázal jim: „Nebudete se bát jiných bohů, nebudete se jim klanět ani jim sloužit ani jim obětovat. Jenom Hospodina, který vás vyvedl z egyptské země s velikou silou a se vztaženou paží, se budete bát, jemu se budete klanět a jemu obětovat. Budete dbát na nařízení a řády, na zákon i přikázání, které pro vás napsal, a plnit je po všechny dny. Nebudete se bát jiných bohů. Nezapomínejte na smlouvu, kterou jsem s vámi uzavřel, a jiných bohů se nebojte. Budete-li se bát Hospodina, svého Boha, on vás vysvobodí z rukou všech vašich nepřátel.“ Ale oni neuposlechli, nýbrž jednali podle svého dřívějšího obyčeje. A tak se ty pronárody sice bály Hospodina, ale přitom sloužily svým tesaným modlám i se svými syny a vnuky. Jednají dodnes tak, jak jednali jejich otcové.

2. Paralipomenon, kap.30

Potom obeslal Chizkijáš celý Izrael a Judu a napsal listy Efrajimovi a Manasesovi, aby přišli do Hospodinova domu v Jeruzalémě a slavili hod beránka Hospodinu, Bohu Izraele. Král se dohodl se svými velmoži i s celým shromážděním v Jeruzalémě, že budou hod beránka slavit v druhém měsíci. Nemohli jej totiž slavit v určený čas, protože se neposvětilo dost kněží a lid se nestačil shromáždit do Jeruzaléma. Král i celé shromáždění to pokládali za správné. Usnesli se, že dají v celém Izraeli, od Beer-šeby až do Danu, provolat, aby všichni přišli do Jeruzaléma slavit hod beránka Hospodinu, Bohu Izraele, neboť mnozí jej neslavili tak, jak bylo předepsáno. Běžci prošli s listy od krále a od jeho velmožů celým Izraelem a Judou a podle králova příkazu provolávali: „Izraelci, navraťte se k Hospodinu, Bohu Abrahama, Izáka a Izraele, a on se navrátí k těm pozůstalým z vás, kteří vyvázli z moci asyrských králů. Nebud'te jako vaši otcové a jako vaši bratři, kteří se Hospodinu, Bohu svých otců, zpronevěřili. Proto dopustil, že vzbuzují úžas, jak sami vidíte. Nyní nebud'te tvrdošíjní jako vaši otcové, poddejte se Hospodinu, přijďte k jeho svatyni, kterou navěky oddělil jako svatou. Služte Hospodinu, svému Bohu, a jeho planoucí hněv se od vás odvrátí. Když se obrátíte k Hospodinu, dojdou vaši bratři a vaši synové slitování u těch, kteří je zajali, a navrátí se do této země. Vždyť Hospodin, váš Bůh, je milostivý a slitovný a svou tvář neodvrátí od vás, když se k němu navrátíte.“ Běžci procházeli zemí Efrajimovou a Manasesovou od města k městu až do Zabulónu. Všude se jim posmívali a zesměšňovali je. Jen někteří z kmene Ašerova, Manasesova a Zabulónova přišli v pokoře do Jeruzaléma. Avšak v Judsku způsobil Bůh svou mocí, že jim dal jednomyslnost, takže plnili příkaz krále a velmožů podle Hospodinova slova. Do Jeruzaléma se shromáždilo množství lidu, aby v druhém měsíci slavili svátek nekvašených chlebů; shromáždění bylo velmi početné. Začali odstraňovat oltáře, které byly v Jeruzalémě;

odstranili i všechna vykuřovadla a vhodili je do Kidrónského úvalu. Čtrnáctého dne druhého měsíce zabíjeli velikonočního beránka. Kněží a lévijci se se zahanbením posvětili a přinesli do Hospodinova domu zápalné oběti. Stáli na svých stanovištích podle příslušných řádů, podle zákona Mojžíše, muže Božího. Kněží kropili krví, kterou brali od lévijců. Protože ve shromáždění bylo mnoho těch, kdo se neposvětili, lévijci, kteří zabíjeli velikonoční beránky, dbali, aby každého, kdo nebyl čistý, posvětili Hospodinu. Velká část lidu, mnozí z kmenů Efrajimova, Manasesova, Isacharova a Zabulónova, se totiž neočistili. Jedli velikonočního beránka, ale ne tak, jak bylo předepsáno. Chizkijáš se za ně modlil: „Dobrotivý Hospodin nechť zproští viny každého, kdo se upřímným srdcem dotazoval na slovo Boha Hospodina, Boha svých otců, i když neprošli očišťováním ve svatyni.“ Hospodin Chizkijáše vyslyšel a lid uzdravil. I slavili Izraelci, kteří se sešli do Jeruzaléma, slavnost nekvašených chlebů s velikou radostí po sedm dní a lévijci i kněží chválili Hospodina den co den, chválili na nástrojích Hospodinovu moc. Chizkijáš promluvil k srdci všech lévijců, kteří s mocným zaujetím sloužili Hospodinu. Připravovali hody pokojných obětí, po sedm dní slavnostního shromáždění jedli a pěli chválu Hospodinu, Bohu svých otců. I usneslo se celé shromáždění, že budou pokračovat ve slavnosti ještě dalších sedm dní. A radostně pokračovali po sedm dní. Chizkijáš, král judský, věnoval pro shromáždění tisíc býčků a sedm tisíc ovcí. Také velmožové věnovali pro shromáždění tisíc býčků a deset tisíc ovcí. Množství kněží se posvětilo. Celé shromáždění judské se radovalo, kněží a lévijci i celé shromáždění, všichni, kteří přišli z Izraele, i ti, kteří dříve přišli ze země izraelské a žili pohostinu v Judsku. V Jeruzalémě byla veliká radost, jaká v Jeruzalémě nebyla ode dnů izraelského krále Šalomouna, syna Davidova. Potom lévijští kněží povstali a lidu udělili požehnání. Jejich hlas byl vyslyšen a jejich modlitba vešla až do jeho svatého příbytku, do nebe.

Ezdráš 9 a 10

Když byly vyřízeny tyto záležitosti, přistoupili ke mně předáci a řekli: „Izraelský lid, ani kněží a levité, se neoddělili od národů zemí, páchají ohavností Kenaanců, Chetejců, Perizejců, Jebúsejců, Amónců, Moábců, Egyptanů a Emorejců.

Berou sobě i svým synům za ženy jejich dcery. Tak se mísí svaté símě s národy zemí. Předáci a představenstvo v této zpronevěře vedou.“ Když jsem tu zprávu uslyšel, roztrhl jsem svůj šat i řízu, rval jsem si vlasy i vousy a seděl jsem jako omráčený. Tu se ke mně shromáždili všichni, kdo se třásli před slovy Boha Izraele pro zpronevěru přesídlenců. Ale já jsem seděl jako omráčený až do večerní oběti. Při večerní oběti jsem se probral ze své trýzně a s roztrženým šatem i řízou jsem klesl na kolena a rozprostřel ruce k Hospodinu, svému Bohu. Volal jsem: „Můj Bože, stydím se a hanbím pozdvihnout k tobě svou tvář, Bože můj. Naše nepravosti se nám rozmohly až nad hlavu, naše provinění vzrostlo až k nebi. Ode dnů svých otců až dodnes jsme se velice proviňovali. Pro své nepravosti jsme byli spolu se svými králi a kněžími vydáni do rukou králů zemí, pod meč, do zajetí, v loupež i k veřejnému zahanbení, jak je tomu i dnes. Je to nyní malý okamžik, co se nám dostalo smilování Hospodina, našeho Boha, který nám zachoval hrstku těch, kdo vyvázli, a dal nám zakotvit na svém svatém místě. Náš Bůh nám dopřál, že se naše oči rozjasnily, dal nám pookřát v našem otroctví. Byli jsme otroky, ale náš

Bůh nás v našem otroctví neopustil. Příznivě nám naklonil perské krále a dal nám pookřát. Mohli jsme obnovit dům svého Boha a vystavět, co bylo v troskách. Byl naší záštitou v Judsku i v Jeruzalémě. Ale nyní, co máme povědět po tom všem, Bože náš? Opustili jsme tvé příkazy, které jsi vydal prostřednictvím svých služebníků proroků. Prohlásil jsi: ‚Země, kterou jdete obsadit, je země znečištěná nečistotou národů zemí, jejich ohavnostmi, kterými ji ve své nečistotě naplnili od jednoho konce po druhý.

Proto nedávejte své dcery jejich synům a jejich dcery neberte pro své syny! Neusilujte nikdy o pokoj s nimi ani o dobrodiní od nich! Buďte rozhodní a budete užívat dobrých darů země a navěky ji podrobíte pro své syny.‘ Po tom všem, co na nás přišlo pro naše zlé skutky a pro naši velikou vinu, jsi nás ty, Bože náš, nepotrestal za naše nepravosti, jak jsme zasloužili, ale dal jsi nám takto vyváznout.

Což budeme zase porušovat tvé příkazy a znovu se přiznat s těmi ohavnými národy? Což by ses na nás nerozhněval, takže bys nás úplně zničil, že by žádný nezůstal a nevyvázl?

Hospodine, Bože Izraele, ty jsi spravedlivý, proto nás dodnes zůstala hrstka těch, kdo vyvázli. Jsme tu teď před tebou se svou vinou, přestože pro takové věci nelze před tebou obstát.“

atímco se Ezdráš modlil, vyznával hříchy a v pláči se před Božím domem vrhl k zemi, shromáždilo se k němu z Izraele převeliké shromáždění mužů, žen i dětí a lid se dal do usedavého pláče.

Tu promluvil Šekanjáš, syn Jechielův, ze synů Élamových, a řekl Ezdrášovi: „Zpronevěřili jsme se svému Bohu, když jsme si přivedli ženy cizinky z národů země. Přesto je ještě pro Izraele naděje.

Uzavřeme nyní smlouvu se svým Bohem, že propustíme všechny ženy cizinky i jejich děti podle rozhodnutí Panovníka i těch, kdo se třesou před příkazem našeho Boha. Ať se stane podle Zákona!

Vstaň! To bude tvůj úkol. My jsme s tebou. Buď rozhodný a jednej!“

Ezdráš vstal a vyzval předáky kněží, levitů i všeho Izraele k přísaze, že budou jednat podle toho slova. A oni přísahali.

Pak odešel Ezdráš od Božího domu a šel do komory Jóchanana, syna Eljašibova. Vešel tam, nejedl chleba a nepil vody a truchlil nad zpronevěrou přesídlenců.